

Załącznik do Uchwały XXXVII/247/2014
Rady Powiatu w Biłgoraju
z dnia 29 maja 2014r.
w sprawie przyjęcia Powiatowej Strategii
Rozwiązywania Problemów Społecznych
w Powiecie Biłgorajskim na lata 2014 -2020

**Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
w Powiecie Biłgorajskim na lata 2014 -2020**

Biłgoraj 2014

Spis treści

Wstęp.....	3
I. Charakterystyka Powiatu.....	5
1.1. Położenie i podział administracyjny Powiatu Biłgorajskiego	5
1.2. Społeczeństwo i zasoby ludzkie.....	6
1.2.1. Demografia	6
1.2.2. Przyrost naturalny	7
1.2.3. Migracja ludności.....	7
II. Infrastruktura społeczna	8
2.1. Oświata i wychowanie	8
2.1.1. Zespół Szkolno - Rewalidacyjny	8
2.1.2. Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna	10
2.2. Ochrona zdrowia	11
2.3. Organizacje pozarządowe	13
2.4. Pomoc społeczna.....	15
2.4.1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Biłgoraju	16
2.4.2. Wioska Dziecięca SOS w Biłgoraju	20
2.4.3. Program Aktywny Samorząd.....	23
2.4.4. Warsztaty Terapii Zajęciowej	24
2.4.5. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Biłgoraju	26
2.4.6. Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej	27
2.4.7. Domy Pomocy Społecznej.....	30
III. Diagnoza problemów społecznych	32
3.1. Ubóstwo	34
3.2. Bezrobocie	36
3.3. Niepełnosprawność	40
3.4. Długotrwała choroba.....	47
3.5. Potrzeba ochrony macierzyństwa	49
IV. Analiza SWOT.....	51
4.1. Pomoc społeczna.....	51
4.2. Niepełnosprawność	52
4.3. Rynek pracy	53
4.4. Ochrona zdrowia	54
4.5. Rozwój społeczności lokalnej.....	55
V. Cele strategiczne	56
5.1. Cele w obszarze pomocy społecznej i rynku pracy	56
5.2. Cele w obszarze wsparcia osób niepełnosprawnych	60
5.3. Cele w obszarze ochrony zdrowia	63
5.4. Cele w obszarze rozwoju społeczności lokalnej.....	65
VI. Zarządzanie i monitoring strategii	67
Spis tabel.....	68

Wstęp

Opracowanie powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami – należy do zadań własnych powiatu - art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013r., poz. 182 z późn. zm.).

Zarządzeniem Nr 4/2014 z dnia 10 stycznia 2014r. Starosta Biłgorajski powołał Zespół do spraw opracowania projektu Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Biłgorajskim na lata 2014 – 2020. Zespół ten wyodrębnił 5 obszarów problemowych, sporządził diagnozę tych obszarów oraz wypracował cele i kierunki działań, które były uzgodnione i konsultowane z gminami naszego powiatu – na bazie współpracy z ośrodkami pomocy społecznej oraz sektorem pozarządowym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Biłgorajskim to dokument programowy, który w sposób zaplanowany i celowy umożliwi realizację zadań powiatu w obszarze polityki społecznej w latach 2014 – 2020.

Zadaniem strategii jest wytyczenie kierunków działań, które służyć mają rozwiązywaniu niekorzystnych zjawisk społecznych będących przedmiotem analizy w niniejszym dokumencie oraz inspirować podmioty działające w obszarze pomocy społecznej do wyszukiwania rozwiązań problemów społecznych.

Konieczność uchwalenia strategii przez samorząd terytorialny reguluje ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013r., poz. 182 z późn. zm.) natomiast obowiązek ten na powiat nakłada art. 19: „do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja Strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym

uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami.

Niniejsze opracowanie przygotowano w oparciu o obowiązujące przepisy prawa, dokumenty programowe i sprawozdania z działalności jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego.

Strategia jest zgodna z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, wojewódzkiego, w tym ze Strategią Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020, a także ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 oraz Regionalną Strategią Innowacji Województwa Lubelskiego do 2020 roku.

Kierunki działań zawarte w strategii realizowane będą na podstawie następujących programów:

- Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych,
- Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Program Pieczy Zastępczej,
- Program Promocji Zatrudnienia i Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy.
- Program Współpracy Powiatu Biłgorajskiego z Organizacjami Pozarządowymi.

I. CHARAKTERYSTYKA POWIATU

1.1. Położenie i podział administracyjny Powiatu Biłgorajskiego

Powiat Biłgorajski położony jest w południowej części Województwa Lubelskiego na pograniczu Wyżyny Lubelskiej, Roztocza i Kotliny Sandomierskiej.

W skład powiatu wchodzi:

- 4 gminy miejskie – Biłgoraj, Frampol, Józefów i Tarnogród,
- 10 gmin wiejskich: Biłgoraj, Aleksandrów, Biszczka, Goraj, Księżpol, Łukowa, Obsza, Potok Górny, Terespol, Turobin.

Powiat Biłgorajski zajmuje obszar 1 678 km², co stanowi odpowiednio 6,68 % powierzchni Województwa Lubelskiego i 0,5% powierzchni kraju.

1.2. Społeczeństwo i zasoby ludzkie

1.2.1. Demografia

Powiat Biłgorajski w 2012 roku zamieszkiwało 103.569 osób (GUS 2012). Liczba ludności w powiecie stanowiła 4,78% ogólnej liczby ludności w województwie. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym wynosiła 16.190 (7.859 kobiet, 8331 mężczyzn), w wieku produkcyjnym 68.879 (31.862 kobiet, 37.017 mężczyzn), w wieku poprodukcyjnym 18.500 (12.804 kobiet, 5.696 mężczyzn). Zgodnie z prognozą GUS do 2020 roku wskaźnik ten wzrośnie do 21,09%. Do 2020 roku wystąpi przewaga osób w wieku poprodukcyjnymi i przedprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku produkcyjnym.

Tabela 1. Liczba ludności w gminach Powiatu Biłgorajskiego

Lp.	Gmina/miasto	Liczba ludności 2012 (GUS)	% w powiecie
	Powiat Biłgorajski	103.569	100,00
1	Miasto Biłgoraj	27252	26,31
2	Gmina miejska – Frampol	6371	6,15
3	Gmina miejska – Józefów	7049	6,81
4	Gmina miejska – Tarnogród	6883	6,66
5	Gmina Aleksandrów	3259	3,15
6	Gmina Biłgoraj	12972	12,53
7	Gmina Biszczka	3866	3,73
8	Gmina Goraj	4301	4,15
9	Gmina Księżpol	6886	6,65
10	Gmina Łukowa	4324	4,17
11	Gmina Obsza	4334	4,18
12	Gmina Potok Górny	5523	5,33
13	Gmina Tereszpol	3991	3,85
14	Gmina Turobin	6558	6,33

1.2.2. Przyrost naturalny

Bezpośrednią przyczyną zmniejszania się liczby ludności w prognozach do 2020 roku jest mała liczba urodzeń i wysoka liczba zgonów.

Według prognozy największy wzrost urodzeń nastąpi w roku 2015 i przypuszczalnie osiągnie wartość 1.070 osób. W kolejnych latach będzie następował spadek urodzeń, który w latach 2015 - 2020 będzie wahał się w granicach 6%.

W latach 1999 – 2012 liczba zgonów utrzymywała się na średnim poziomie 1.074 osób rocznie. Prognoza przewiduje, że do roku 2020 średnioroczna liczba zgonów będzie wynosić około 1.060 osób rocznie. (Źródło: GUS.)

1.2.3 Migracje ludności

Migracje ludności związane są często z sytuacją ekonomiczną gospodarstw domowych lub poszukiwaniem nowych miejsc pracy.

Tabela 2. Saldo migracji w powiecie w latach 2010– 2012

	2010	2011	2012
Saldo migracji /osoby/	-253	-252	-239
zameldowania /osoby/	346	339	321
wymeldowania /osoby/	599	591	560

Źródło: GUS.

Prognozy przewidują, że ujemne saldo migracji w powiecie będzie wzrastać. W roku 2020 będzie wynosić około – 6,43%. Duży udział w tych zmianach mają wyjazdy zagraniczne. Według badań GUS saldo migracji zagranicznych na pobyt stały w roku 2012 wynosi – 18 osób. Oznacza to, że rocznie z powiatu wymeldowuje się i wyjeżdża za granicę na stałe 18 osób. Nieznana jest statystycznie liczba migracji zagranicznych na pobyt czasowy, będących efektem obecnego kryzysu na rynku pracy.

II. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

2.1 Oświata i wychowanie

Infrastruktura społeczna w obszarze oświaty i wychowania to: żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazjalne, ponadgimnazjalne. Większość z nich to jednostki organizacyjne poszczególnych gmin powiatu. W gminach funkcjonuje 1 żłobek, 36 przedszkoli, 58 szkół podstawowych, 29 szkół gimnazjalnych. Na terenie Powiatu Biłgorajskiego występuje 27 szkół ponadgimnazjalnych oraz Zespół Szkolno – Rewalidacyjny w Biłgoraju, który jest placówką oświatową dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Zespół obejmuje edukacją dzieci i młodzież z upośledzeniem intelektualnym w stopniu umiarkowanym, znacznym i głębokim oraz niepełnosprawnościami sprzężonymi. Funkcjonujące na terenie Powiatu Biłgorajskiego szkoły oferują szeroką gamę kształcenia w zakresie 32 interesujących zawodów oraz wielokierunkową ofertę liceów ogólnokształcących zawierającą 14 różnych rozszerzeń przedmiotowych. Oferta w zakresie kształcenia na poziomie powiatu wyczerpuje zapotrzebowanie społeczne w tym zakresie - szkoły są w pełni bezpieczne i przyjazne dla uczniów. Wysoko wykwalifikowana kadra pedagogiczna jest dobrze przygotowana do pracy wychowawczej, dzięki czemu negatywne zjawiska występujące w dużych miastach nie stanowią dla szkół na terenie powiatu problemu. Pomocą dla nauczycieli w tym zakresie są zatrudnieni w szkołach specjaliści – pedagodzy i psycholodzy. Powiat Biłgorajski prowadzi również Młodzieżowy Dom Kultury w Biłgoraju. Jego działalność obejmowała początkowo teren Miasta i Gminy Biłgoraj. Obecnie z realizowanej oferty przez tą placówkę korzysta również znaczna grupa dzieci i młodzieży z gmin ościennych.

2.1.1 Zespół Szkolno –Rewalidacyjny

Zadaniem **Zespołu Szkolno - Rewalidacyjnego w Biłgoraju** jest przygotowanie uczniów i wychowanków do samodzielności i aktywności w życiu, uwzględniając ich indywidualne możliwości i potrzeby.

W skład Zespołu Szkolno – Rewalidacyjnego wchodzi:

- Ośrodek Rewalidacyjno – Wychowawczy,
- Szkoła Podstawowa Specjalna, Gimnazjum Specjalne,
- Specjalna Szkoła Przystosowująca do Pracy

Ośrodek Rewalidacyjno – Wychowawczy umożliwia dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim w wieku od 3 do 25 lat realizację obowiązku szkolnego. W ośrodku organizowane są zajęcia rewalidacyjno - wychowawcze zespołowe oraz zajęcia rewalidacyjno – wychowawcze indywidualne. Szczegółowe zadania pracy ośrodka wynikają z możliwości, potrzeb i stopnia zaburzeń każdego dziecka. Działalność rewalidacyjna i wychowawcza prowadzona jest w oparciu o indywidualne programy edukacyjno - terapeutyczne dla dzieci niepełnosprawnych dostosowane do możliwości każdego uczestnika zajęć. Celem zajęć jest wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży, rozwijanie zainteresowania otoczeniem oraz uzyskiwanie niezależności od innych osób w funkcjonowaniu w codziennym życiu.

Do szkoły podstawowej i gimnazjum mogą uczęszczać dzieci i młodzież ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, a także z niepełnosprawnościami sprzężonymi oraz z autyzmem. Nauka prowadzona w szkole podstawowej trwa 6 lat jednak nie dłużej niż do ukończenia 18-tego roku życia. Natomiast w gimnazjum 3 lata i nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia.

Przez cały okres kształcenia w szkole podstawowej, a następnie w gimnazjum, działania edukacyjne są ukierunkowane na zaspokajanie specyficznych potrzeb edukacyjnych uczniów, odpowiednio do ich możliwości psychofizycznych. Mała liczebność klas daje możliwość indywidualnego podejścia do każdego ucznia i dostosowania wymagań do jego możliwości i potrzeb. Podczas zajęć młodzież rozwija swoją wiedzę i samodzielność oraz przygotowuje się do zadań życia codziennego. Uczniowie po ukończeniu gimnazjum mają możliwość kontynuowania nauki w Szkole Przesposabiającej do Pracy w Zespole Szkolno - Rewalidacyjnym w Biłgoraju.

Szkoła Przesposabiająca do Pracy w Biłgoraju rozpoczęła swoją działalność edukacyjną we wrześniu 2006 roku. Powstała z inicjatywy rodziców i nauczycieli. Szkoła przeznaczona jest dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnością sprzężoną. Zapewnia kontynuację nauki po ukończeniu gimnazjum. Przygotowuje młodzież do pełnienia różnych ról społecznych oraz autonomicznego (w miarę ich możliwości rozwoju) i aktywnego życia. Kształcenie przesposabiające do pracy trwa trzy lata i w zależności od specyficznych potrzeb

i możliwości ucznia, cykl nauki może być wydłużony do 24 roku życia. Edukacja uczniów polega na całościowej i jednoczesnej realizacji funkcji dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i profilaktycznej szkoły, z uwzględnieniem specjalnych form i metod pracy oraz zasad nauczania. Kształcenie uczniów w stopniu umiarkowanym lub znacznym jest dostosowane do potrzeb edukacyjnych i możliwości psychospołecznych uczniów. Edukacja opiera się na indywidualnych programach edukacyjno - terapeutycznych, opracowanych przez nauczycieli i specjalistów pracujących z uczniami.

2.1.2 Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Biłgoraju

Wsparcie dla szkół stanowi działalność Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Biłgoraju, która wspomaga system edukacji w Powiecie Biłgorajskim. Poradnia świadczy profesjonalną i szybką pomoc uczniom, rodzicom i nauczycielom z terenu całego powiatu.

Poradnia udziela pomocy:

- dzieciom mającym trudności w nauce i trudności wychowawcze,
- dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej,
- dzieciom zdolnym,
- dzieciom wychowującym się w trudnych warunkach rodzinnych,
- uczniom szukającym pomocy w wyborze szkoły i zawodu,
- placówkom opiekuńczo – wychowawczym,
- szkołom, nauczycielom i radom pedagogicznym,
- rodzicom, którzy pragną rozwijać umiejętności wychowawcze

Tabela 3 Liczba wydanych orzeczeń i opinii przez PPP w Biłgoraju

Rodzaj wydanych dokumentów	2011	2012	2013
Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dla uczniów z różnego rodzaju niepełnosprawnościami	111	122	85
Orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania dla uczniów których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły	40	52	38
Opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka od momentu stwierdzenia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole	29	29	37

Źródło: PPP w Biłgoraj

Jak wynika z przedstawionej tabeli liczba wydanych orzeczeń przez PPP w Biłgoraju w niewielkim stopniu ulega zmniejszeniu, natomiast liczba wydanych opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka nieznacznie wzrasta.

2.2. Ochrona zdrowia

Ochrona zdrowia mieszkańców Powiatu Biłgorajskiego stanowi jedno z priorytetowych zadań samorządu terytorialnego.

Najszerzy zakres obowiązków w zakresie prowadzenia polityki zdrowotnej spoczywa na gminnych jednostkach samorządowych, z uwagi na możliwość najlepszego rozeznania potrzeb społeczeństwa w zakresie ochrony zdrowia. Z kolei samorząd powiatowy odpowiedzialny jest za opracowanie i realizację programów zdrowotnych w zakresie promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej wynikających z rozeznanych potrzeb i stanu zdrowia mieszkańców powiatu.

Na terenie Powiatu Biłgorajskiego świadczenia zdrowotne udzielane są przez ARION Szpitale Sp. z o.o. z siedzibą w Lublinie Zespół Opieki Zdrowotnej w Biłgoraju. Zadaniem Zespołu jest w szczególności podejmowanie działań służących zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu i poprawie zdrowia oraz innych działań medycznych wynikających z procesu leczenia.

W Arion Szpitale Sp. z o.o. ZOZ w Biłgoraju funkcjonuje 11 oddziałów szpitalnych z łączną ilością łóżek 353, w tym 45 miejsc w Zakładzie Opiekuńczo – Leczniczym w Tarnogrodzie.

Na podstawie informacji uzyskanych z Informatora Lubelskiego Oddziału NFZ (2012), wynika, że poza leczeniem szpitalnym i poradniami specjalistycznymi prowadzonymi przez ARION w zakresie stacjonarnej opieki medycznej mieszkańcy Powiatu Biłgorajskiego objęci są podstawową opieką zdrowotną - w każdej gminie działa przychodnia POZ, realizująca kontrakty w ramach umów z NFZ Odz. Woj. Lublin. System ochrony zdrowia w powiecie zapewnia ponadto w każdej gminie w ramach POZ świadczenia pielęgniarstwa i położnej i środowiskowej.

Opieka stomatologiczna świadczona jest w większości przez Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej. Świadczenia ogólnostomatologiczne dla dzieci i młodzieży do ukończenia 18 roku życia prowadzą niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej w Biłgoraju, natomiast świadczenia ortodoncji i protetyki stomatologicznej prowadzone są w 2 gabinetach w Biłgoraju.

Jak wynika z diagnozy obszarów polityki społecznej zamieszczonej w dokumencie „Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020, pomimo wdrażania programów profilaktyki i edukacji zdrowotnej, propagowania zdrowego stylu życia, Województwo Lubelskie wypada gorzej na tle pozostałych województw pod względem liczby osób robiących badania profilaktyczne, np. kobiet wykonujących badania cytologiczne (poniżej 70% dorosłych kobiet) i mammograficzne (poniżej 37% dorosłych kobiet). Ponadto pacjenci borykają się z trudnościami w zakresie korzystania z porad lekarzy specjalistów. Z uwagi na wysokie koszty leczenia i długi czas oczekiwania wiele osób rezygnuje z wizyt lekarskich. Wzrasta natomiast liczba leków przyjmowanych samodzielnie, bez konsultacji z lekarzem. Utrudniony jest też dostęp do rehabilitacji. Uwarunkowania mentalne i obyczajowe, niskie dochody gospodarstw domowych decydują o tym, że uprawianie sportu, aktywnego wypoczynku, zdrowego stylu życia cieszy się na naszym terenie wciąż małą popularnością.

Przemiany społeczno - gospodarcze w Polsce negatywnie odbiły się na kondycji zdrowotnej społeczeństwa, w tym również w zakresie zdrowia psychicznego.

Występowanie niekorzystnych zjawisk takich jak: bezrobocie, ubóstwo, rozpad więzi emocjonalnych powoduje pogłębienie problemów ze zdrowiem psychicznym.

Na terenie Powiatu Biłgorajskiego nie występuje psychiatryczna opieka stacjonarna (oddział szpitalny), natomiast w obszarze infrastruktury pomocy społecznej funkcjonują następujące placówki:

- Dom Pomocy Społecznej dla osób dorosłych, dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie oraz dla osób przewlekle psychicznie chorych

- w Teodorówce - 192 osoby w tym filia w Długim Kącie dla przewlekle psychicznie chorych – 31 osób,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Tarnogrodzie – 30 osób,
 - Środowiskowy Dom Samopomocy w Józefowie – 33 osoby,
 - Warsztaty Terapii Zajęciowej w:
 - ✓ w Biłgoraju – 45 osób,
 - ✓ w Józefowie – 36 osób,
 - ✓ w Biszczu – 30 osób.

2.3. Organizacje pozarządowe

Definicja organizacji pozarządowej określona została w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zgodnie z którą organizacjami pozarządowymi są - nie będące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu przepisów o finansach publicznych i niedziałające w celu osiągnięcia zysku - osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej, utworzone na podstawie przepisów ustawy, w tym fundacje i stowarzyszenia. Organizacje pozarządowe są nazywane trzecim sektorem, obok sektora publicznego (władzy, administracji publicznej) i rynkowego (biznesu, przedsiębiorczości).

Zgodnie z przekazanym przez Starostwo Powiatowe w Biłgoraju wykazem na dzień 28.06.2013 r. w Powiecie Biłgorajskim zarejestrowanych jest 144 organizacji pozarządowych, w tym w poszczególnych gminach:

1. Gmina i Miasto Biłgoraj	51
2. Gmina Biłgoraj	14
3. Gmina Aleksandrów	4
4. Gmina Biszczu	5
5. Gmina Frampol	10
6. Gmina Goraj	5
7. Gmina i Miasto Józefów	15
8. Gmina Księżpol	10
9. Gmina Łukowa	2
10. Gmina Obsza	4

11. Gmina Potok Górny	6
12. Gmina i Miasto Tarnogród	9
13. Gmina Tereszpol	4
14. Gmina Turobin	5

Istotnym problemem w funkcjonowaniu organizacji jest ich niestabilność finansowa. Na terenie Powiatu Biłgorajskiego dominują jako formy organizacyjne aktywności obywatelskiej inicjatywy o charakterze nieformalnym opierające się na więzach przyjacielskich i rodzinnych oraz podmioty kultywujące lokalne tradycje i zwyczaje, których celem jest wspomaganie rozwoju wspólnot lokalnych.

Na uwagę zasługuje fakt utworzenia 22 sierpnia 2013r. Forum Organizacji Pozarządowych Powiatu Biłgorajskiego.

W skład Forum wchodzi następujące organizacje, które realizują zadania z zakresu polityki społecznej oraz inspirują działalność obywatelską:

- Fundacja Imienia Karoliny Adamcowej z siedzibą w Łukowej 341.
- Fundacja Pomocy Dzieciom "KRZYK" z siedzibą w Biłgoraju, przy ul. 3-go Maja 3.
- Polski Czerwony Krzyż Oddział Rejonowy z siedzibą w Biłgoraju, przy ul. 3-go Maja 77.
- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków KOŁO Nr 1 z siedzibą w Tarnogrodzie, ul. Rynek 1.
- Stowarzyszenia Integracyjno – Rehabilitacyjne Osób Niepełnosprawnych „SIRON” z siedzibą w Biłgoraju, przy ul. Kościuszki 28.
- Stowarzyszenie „Dąb” z siedzibą Ciosmy 77.
- Stowarzyszenie „Moje Nadrzecze” z siedzibą Nadrzecze 34 a.
- Stowarzyszenie Biłgorajski Uniwersytet Trzeciego Wieku z siedzibą w Biłgoraju, przy ul. Bartoszewskiego 10.
- Stowarzyszenie Kobiet Goraja – Kobieta Aktywna z siedzibą w Goraju, ul. Frampolska 33.
- Stowarzyszenie na Rzecz Bukowiny z siedzibą w Bukowinie 93.
- Stowarzyszenie Przyjaciół Szkół z siedzibą w Radzięcinie 82.

- Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Biskiej z siedzibą w Biszczy 50.
- Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Gorajskiej Gorajszczyzna z siedzibą Goraju, ul. Szczebrzeska 6.
- Stowarzyszenie Zrównoważonego Rozwoju i Przedsiębiorczości Społecznej z siedzibą w Biłgoraju przy ul. Motorowa 2.

Ponadto poza strukturami Forum Organizacji Pozarządowych zadania z zakresu polityki społecznej realizują również:

- Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Krok za krokiem” w Zamościu Koło Terenowe w Biłgoraju, ul. Sienkiewicza 15.
- Towarzystwo Aktywności Osób Niepełnosprawnych w Biłgoraju, ul. I Armii Wojska Polskiego 4.

2.4. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest jedną z dziedzin polityki społeczeństwa państwa. Stanowi istotny element zabezpieczenia socjalnego.

W świetle obowiązujących przepisów działania instytucji publicznych w zakresie pomocy społecznej podejmowane są na 2 płaszczyznach:

- pomoc finansowa dla rodzin, które są niewydolne ekonomicznie,
- wsparcie w związku z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej.

Transformacja systemowa w Polsce spowodowała zderzenie rodziny z problemami nieznanymi w poprzednim okresie, w tym m.in. bezrobociem. Te nowe zjawiska spowodowały spadek poziomu życia wielu rodzin, rozszerzanie się sfery ubóstwa oraz pogłębienie marginalizacji i wykluczenia społecznego.

Działania prowadzone w zakresie pomocy społecznej mają na celu umocnienie poczucia bezpieczeństwa socjalnego osób i rodzin oraz udzielanie im pomocy w przypadku trudnej sytuacji życiowej, której nie są w stanie przezwyciężyć przy wykorzystaniu własnych

środków, możliwości i uprawnień. Obowiązek realizacji zadań pomocy społecznej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej w zakresie przewidzianym ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.

W Powiecie Biłgorajskim w obszarze pomocy społecznej funkcjonują następujące jednostki:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Biłgoraju,
- 14 gminnych ośrodków pomocy społecznej,
- 2 domy pomocy społecznej (Dom Pomocy Społecznej dla Kombatantów w Biłgoraju, Dom Pomocy Społecznej dla Osób Dorosłych Niepełnosprawnych Intelktualnie oraz dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnych Intelktualnie oraz dla osób psychicznie chorych w Teodorówce),
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Biłgoraju,
- Wioska Dziecięca SOS w Biłgoraju,
- 3 Warsztaty Terapii Zajęciowej w: Biłgoraju, Józefowie i Biszczy,
- 2 Środowiskowe Domy Samopomocy w: Józefowie i Tarnogrodzie.

2.4.1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej daje możliwość udzielania wsparcia rodzinom w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, polegającej na analizie sytuacji rodziny i jej środowiska, ustalenia przyczyny kryzysu i następnie podjęcia pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Jest to zadanie nałożone na gminy.

W ramach lokalnej polityki społecznej gminy organizują pomoc w różnych formach organizacyjnych:

- przydzielanie rodzinie asystenta rodziny lub rodziny wspierającej,
- tworzenie świetlic środowiskowych dla dzieci wywodzących się z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Na szczeblu powiatu zadania z zakresu pomocy społecznej, pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie i rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Biłgoraju.

W przypadku braku efektów wsparcia rodzin w ich naturalnym środowisku przez gminę, niezbędne jest organizowanie pieczy zastępczej – jest to zadanie samorządu powiatowego realizowane przez PCPR.

Wyżej powołana ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej na poziomie powiatu wprowadziła nowe instytucje do pracy z rodzinami zastępczymi tj.:

- organizator rodzinnej pieczy zastępczej,
- koordynator rodzinnej pieczy zastępczej.

Na podstawie Zarządzenia Nr 53/2011 Starosty Biłgorajskiego z dnia 12.12.2011 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Biłgoraju zostało wyznaczone na Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiecie Biłgorajskim. Do bezpośredniej pracy z rodzinami zastępczymi został zatrudniony koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, który obecnie ma pod opieką 57 rodzin.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu, jedynie w przypadku pilnej konieczności – jest możliwe na podstawie umowy cywilno – prawnej zawartej pomiędzy rodziną zastępczą a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny. Obowiązek opieki nad dzieckiem w pieczy zastępczej powstaje z dniem umieszczenia dziecka a ustaje – z mocy prawa – z dniem osiągnięcia przez dziecko pełnoletności. Nie oznacza to jednak obowiązku opuszczenia przez dziecko rodziny zastępczej lub placówki – może w niej pozostać do czasu ukończenia szkoły.

Tabela 4. Stan pieczy zastępczej na terenie Powiatu Biłgorajskiego

Wyszczególnienie	2011	2012	2013
Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Biłgorajskiego	51	48	57
Liczba wychowanków w rodzinach zastępczych:	65	63	74
liczba dzieci pochodzących z terenu innych powiatów	15	13	17

umieszczonych w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Biłgorajskiego			
liczba dzieci pochodzących z terenu Powiatu Biłgorajskiego umieszczonych w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie innych powiatów	12	11	11
liczba dzieci pochodzących z terenu Powiatu Biłgorajskiego umieszczonych w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Biłgorajskiego	38	39	46
Liczba wychowanków przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych:			
liczba dzieci pochodzących z terenu Powiatu Biłgorajskiego przebywających w placówkach opiek.-wych. funkcjonujących poza terenem Powiatu Biłgorajskiego	18	18	14
liczba dzieci pochodzących z terenu Powiatu Biłgorajskiego przebywających w placówce opiek.-wych. funkcjonującej na terenie Powiatu Biłgorajskiego	1	3	7
liczba dzieci pochodzących z terenu innych powiatów umieszczonych w placówce opiek.-wych. funkcjonującej na terenie Powiatu Biłgorajskiego	84	86	80

Źródło: PCPR Biłgoraj

Jak wynika z tabeli zarówno liczba rodzin zastępczych, jak i umieszczonych w nich dzieci sukcesywnie wzrasta, nieznacznie natomiast zmniejsza się ilość dzieci umieszczanych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, co jest zamierzonym efektem działań wynikających z w/w ustawy w zakresie preferowania rodzinnej pieczy zastępczej nad instytucjonalną.

Tabela 5. Wydatki na pieczę zastępczą (w zł)

Beneficjenci pomocy	Kwota		
	2011	2012	2013
Dzieci pochodzące z terenu Powiatu Biłgorajskiego umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w innych powiatach	602.867,99	611.682,54	575.091,95
Dzieci pochodzące z terenu Powiatu Biłgorajskiego umieszczone w Wiosce Dziecięcej SOS w Biłgoraju	32.300,00	86.940,00	150.973,36
Dzieci pochodzące z terenu Powiatu Biłgorajskiego umieszczone w rodzinach zastępczych poza Powiatem Biłgorajskim	105.997,87	116.986,61	115.719,64
Dzieci pochodzące z terenu Powiatu Biłgorajskiego umieszczone w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Biłgorajskiego	356.242,38	401.434,08	495.546,79
Pomoc finansowa dla pełnoletnich wychowanków placówek	24.705,00	44.446,10	27.596,70
Pomoc finansowa dla pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych	88.525,37	95.261,21	93.202,22
Ogółem	1.210.638,61	1.356.750,54	1.458.130,66

Źródło: PCPR Biłgoraj

Rodzinie zastępczej przysługuje pomoc pieniężna na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w następującej wysokości:

- rodzinie spokrewnionej – 660,00 zł. miesięcznie,
- rodzinie niezawodowej i zawodowej – 1.000,00 zł miesięcznie.

Świadczenie ulega zwiększeniu o 200,00 zł. miesięcznie w przypadku sprawowania opieki nad dzieckiem z orzeczoną niepełnosprawnością.

Osoba, która osiągnęła pełnoletniość w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo – wychowawczej objęta zostaje pomocą finansową na usamodzielnienie lub zagospodarowanie i ewentualnie na kontynuowanie nauki.

2.4.2. Wioska Dziecięca SOS w Biłgoraju

Na terenie Powiatu Biłgorajskiego obecnie funkcjonuje 1 placówka opiekuńczo-wychowawcza - Wioska Dziecięca SOS w Biłgoraju prowadzona przez Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce.

W Wiosce Dziecięcej SOS w Biłgoraju sprawowana jest opieka w systemie rodzin wioskowych dla dzieci opuszczonych i osieroconych. Dzieci otoczone są opieką psychologiczno - pedagogiczną i lekarską.

Przebywają tam dzieci z 26 powiatów z terenu całego kraju. Z powiatami tymi zostały zawarte porozumienia regulujące odpłatność za pobyt dzieci w Wiosce.

Tabela 6. Liczba dzieci umieszczonych w Wiosce Dziecięcej SOS w Biłgoraju

	2011	2012	2013
Liczba umieszczonych dzieci	85	90	80
Liczba umieszczonych dzieci pochodzących z Powiatu Biłgorajskiego	1	3	7
Miesięczny koszt utrzymania dziecka	2.700,00	2.700,00	2.900,00

Źródło: PCPR w Biłgoraju

Wioska Dziecięca SOS otrzymuje z budżetu powiatu dotacje, które zostają wykorzystane w całości z przeznaczeniem na: żywność, odzież, kieszonkowe, środki czystości, wydatki szkolne bieżące, opłaty szkolne, leki, sprzęt medyczny, usługi

transportowe, pomoce pedagogiczne, imprezy kulturalne, wynagrodzenia pracowników, zakup wyposażenia domów rodzinnych.

Ustawa o pomocy społecznej wśród przesłanek udzielania pomocy wymienia niepełnosprawność

W świetle obowiązujących przepisów, w działaniach na rzecz osób niepełnosprawnych, fundamentalną rolę odgrywa samorząd terytorialny – powiat. W kontekście realizacji polityki społecznej państwo wyznacza ramy prawne do działalności samorządu terytorialnego czy sektora niepublicznego, natomiast samorząd pełni rolę bezpośredniego wykonawcy polityki społecznej prowadzonej wobec osób niepełnosprawnych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Biłgoraju realizuje zadania związane z rehabilitacją społeczną finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, do której należą:

1. Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych,
2. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
3. Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych,
4. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki,
5. Dofinansowanie kosztów działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej

Tabela 7. Zadania realizowane przez PCPR finansowane ze środków PFRON w latach 2011 - 2013

Rodzaj zadania	Lata		
	2011	2012	2013
Likwidacja barier architektonicznych			
- liczba zawartych umów	12	24	13
- przyznane dofinansowanie	88.355,00	147.120,00	100.818,00
Likwidacja barier w komunikowaniu się			
- liczba zawartych umów	51	74	0
- przyznane dofinansowanie	90.155,00	129.127,00	0

- przyznane dofinansowanie			
Likwidacja barier technicznych			
- liczba zawartych umów	28	56	0
- przyznane dofinansowanie	23.903,00	103.176,00	0
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny			
- liczba zawartych umów	9	17	1
- przyznane dofinansowanie	5.606,00	18.623,00	1.200,00
Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze			
- liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie	634	492	340
- przyznane dofinansowanie	307.667,00	311.848,00	148.371,00
Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych			
- liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie	0	214	147
- przyznane dofinansowanie	0	181.498,00	124.329,00
Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki			
- zawarte umowy	1	3	0
- przyznane dofinansowanie	4.200,00	9.479,00	0
Dofinansowanie kosztów działalności Warsztatów terapii Zajęciowej – kwoty dofinansowań	1.553.574,00	1.698.721,68	1.946.372,24

Ilość środków PFRON jest niewystarczająca do zgłaszanych potrzeb, i tak w 2011 roku zaspokojono 59 % potrzeb, w 2012 – 70% ,a w 2013 roku – zaledwie 38 % potrzeb.

2.4.3. Program Aktywny Samorząd

Powiat Biłgorajski w 2012r. przystąpił do pilotażowego Programu „Aktywny Samorząd”, realizatorem którego jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Biłgoraju. W ramach programu przyznano wsparcie w następujących obszarach:

- obszar A pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu dla jednej osoby w kwocie – 1.783,00 zł.
- obszar B1 – pomoc w zakupie specjalistycznego sprzętu komputerowego wraz z oprogramowaniem dla 4 osób na kwotę – 18.280,00 zł.
- obszar B2 – pomoc w zakupie urządzeń lektorskich dla 1 osoby w kwocie 5.000,00 zł.
- obszar B3 – pomoc w zakupie urządzeń Brajlowskich dla 1 osoby w kwocie 11.399,00 zł.
- obszar C- pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym dla 3 osób w kwocie 30.690,00 zł.
- obszar D – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym dla 6 osób na kwotę 15.588,00 zł.
- obszar E – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B dla 1 osoby na kwotę 919,00 zł.
- obszar F – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej dla 3 osób a kwotę 2.156,00 zł.

W ramach pilotażowego Programu „Aktywny Samorząd” przyznano łącznie dofinansowanie dla 20 osób na kwotę 85.815,00 zł.

W 2013 w ramach programu przyznano wsparcie w następujących formach:

Moduł I – likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową, w tym:

1) **Obszar A** – likwidacja bariery transportowej:

Zadanie 2 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B dla **2 osób** w kwocie – **2 801,40 zł.**

2) **Obszar B** – likwidacja barier w dostępie do uczestnictwa w społeczeństwie informacyjnym :

Zadanie 1 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania dla **12 osób** (dysfunkcja obu kończyn górnych 5 osób, dysfunkcja narządu wzroku 7 osób) w kwocie – **66 783,60 zł.**

Zadanie 2 – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania dla **3 osób** – **6 000,00 zł.**

3) **Obszar C** – likwidacja barier w poruszaniu się:

Zadanie 1 – pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym dla **3 osób** w kwocie – **50 098,50 zł.**

Zadanie 2 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym dla **8 osób** – **13 674,30 zł.**

Zadanie 3 – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne dla **2 osób** (amputacja kończyny górnej w zakresie przedramienia oraz amputacja kończyny dolnej na poziomie podudzia)w kwocie – **33 945,32**

4) **Obszar D** – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej dla **6 osób** (7 wniosków) w kwocie – **6 882,55 zł.**

Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym dla **41 osób** (65 wniosków) w kwocie **116 891,10 zł.**

W ramach pilotażowego programu „Aktywny Samorząd” udzielono łącznie dofinansowanie dla **77 osób** (102 wniosków) na kwotę **297 076,77 zł.**

2.4.4. Warsztaty Terapii Zajęciowej

Bardzo ważnym instrumentem działań na rzecz osób niepełnosprawnych jest organizowanie i finansowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej. Na terenie naszego powiatu funkcjonują 3 WTZ z liczbą uczestników 111 osób.

Warsztat Terapii Zajęciowej oznacza wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówkę stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Wskazania do uczestnictwa w Warsztatach Terapii Zajęciowej przyznaje osobie niepełnosprawnej Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Warsztaty Terapii Zajęciowej realizują zadania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej, zmierzającej do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności, niezbędnych do prowadzenia przez osobę niepełnosprawną niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia – na miarę jej indywidualnych możliwości. Realizacja przez WTZ zadań odbywa się poprzez:

1. ogólne usprawnianie,
2. rozwijanie umiejętności, w tym wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, przy zastosowaniu różnych technik terapii zajęciowej,
3. przygotowanie do życia w środowisku społecznym, w szczególności poprzez rozwój umiejętności planowania i komunikowania się, dokonywania wyborów, decydowania o swoich sprawach oraz rozwój innych umiejętności niezbędnych w niezależnym życiu, a także poprawę kondycji psychicznej i fizycznej.
4. rozwijanie psychofizycznych sprawności niezbędnych w pracy,
5. rozwijanie podstawowych oraz specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających podjęcie pracy albo szkolenia zawodowego.

Na terenie naszego Powiatu działają 3 Warsztaty Terapii Zajęciowej:

- 1) Warsztat Terapii Zajęciowej w Biłgoraju utworzony przez Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym w Zamościu Koło Terenowe w Biłgoraju. Skupia on 45 uczestników, których terapia realizowana jest w 9 pracowniach tj. rękodzieła artystycznego, plastycznej, gospodarstwa domowego, animacji kultury, stolarskiej, wikliniarskiej, środowiskowo - przyrodniczej, pralnia magiel, poligraficzna.
- 2) Warsztat Terapii Zajęciowej w Józefowie utworzony przez Urząd Miasta i Gminy w Józefowie, przebywa w nim 36 uczestników. Zajęcia odbywają się w 6 pracowniach: poligrafii, tkactwa, gospodarstwa domowego, plastyki, stolarstwa, rękodzieła artystycznego.
- 3) Warsztat Terapii Zajęciowej w Biszczy utworzony przez Fundację na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i Potrzebujących Pomocy „Otwórzmy Swoje Serca” w Zamościu. Skupia on 30 osób niepełnosprawnych. Terapia odbywa się w 5 pracowniach tj. gospodarstwa domowego, krawiecko-dziewiarskiej, plastycznej,

stolarsko-modelarskiej, poligraficzno-komputerowej.

Koszty działalności WTZ finansowane są w 90% ze środków PFRON oraz w 10% z budżetu powiatu.

2.4.5. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Biłgoraju

Ośrodek Interwencji Kryzysowej jest instytucją zajmującą się udzielaniem wsparcia w trudnych emocjonalnie sytuacjach życiowych, powstałych m.in. w związku z kryzysami rodzinnymi, trudnościami wychowawczymi, problemami psychospołecznymi (np. brakiem środków finansowych, bezrobociem, przemocą w rodzinie, nadużywaniem alkoholu, poczuciem osamotnienia). Celem podejmowanej interwencji kryzysowej, rozumianej jako zespół interdyscyplinarnych działań inicjowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, jest przede wszystkim przywrócenie równowagi psychicznej, umiejętności samodzielnego radzenia sobie, zapobieganie chronicznej niewydolności psychospołecznej. W interwencji udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej obejmującej procesy diagnozowania, profilaktyki i pracy terapeutycznej, a w zależności od potrzeb i uzasadnionych sytuacji, także schronienia oraz poradnictwa. Przyjmuje ono postać poradnictwa socjalnego (np. udzielanie porad z zakresu świadczeń zabezpieczeniowych, działań instytucji socjalnych, prawa pracy, sposobu dochodzenia roszczeń i praw o charakterze socjalnym), poradnictwa rodzinnego (dotyczącego zasad i problemów funkcjonowania grup społecznych, poradnictwa prawnego (obejmującego m.in. informacje o przepisach prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów). Osoby dotknięte przemocą lub znajdujące się w innej kryzysowej sytuacji mogą znaleźć schronienie w hostelu w OIK-u w Biłgoraju.

Tabela 8. Rodzaj pomocy udzielonej przez OIK w Biłgoraju

Rodzaj udzielonej pomocy	2011	2012	2013
Liczba osób objętych wsparciem psychologicznym	10	16	55
Liczba osób korzystających z hostelu	10	3	3

Źródło: OIK w Biłgoraju

2.4.6. Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej

Podstawę prawną udzielania świadczeń z pomocy społecznej oraz funkcjonowania podmiotów wykonujących zadania z zakresu pomocy społecznej stanowi ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej.

Zakres zadań realizowanych przez samorząd terytorialny w sferze pomocy społecznej jest szeroki, przy czym część zadań organów samorządowych określonych zostało w ustawie o pomocy społecznej jako zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, część natomiast, jako zadania własne jednostki, ze szczególnym wskazaniem na zadania własne o charakterze obowiązkowym.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminy, a finansowanych z budżetu państwa w zakresie ich realizacji i obsługi, należą takie jak: organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną, prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia, przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom korzystającym ze wsparcia państwa na podstawie ustawy z dnia 13 czerwca 2003r. o cudzoziemcach.

Zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej dotyczą działań stanowiących istotę pomocy społecznej.

Gmina – w ramach zadań o charakterze obowiązkowym – zobowiązana jest do udzielania schronienia, zapewnienia posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym, a także do przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych w postaci zasiłków (stałych i okresowych, zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, zasiłków celowych przyznawanych na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania

świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, zasiłków celowych w formie biletu kredytowego) jak też do opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która rezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem. W ramach zadań własnych, gmina zobowiązana jest także do prowadzenia pracy socjalnej, organizowania i świadczenia usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, kierowania do domów pomocy społecznej i ponoszenia odpłatności za pobyt mieszkańca w tym domu, prowadzenia i zapewnienia miejsc w mieszkaniach chronionych, dożywiania dzieci, czy sprawienia pogrzebu. Zadania własne gminy – jakkolwiek niemające statusu zadań o charakterze obowiązkowym, co oznacza, że mogą być wykonywane w miarę możliwości samorządu gminnego – obejmują także przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych, przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek i pomocy w naturze, prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki, podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych oraz współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach. Koncepcja pomocy społecznej w gminie, wynikająca z rozeznaczonych potrzeb przy uwzględnieniu możliwości organizacyjnych i kadrowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, opracowywana jest w formie gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Największą liczbę osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej stanowią osoby zagrożone wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia, ubóstwa oraz bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące powodów objęcia mieszkańców Powiatu Biłgorajskiego wsparciem ośrodków pomocy społecznej.

Tabela 9. Liczba rodzin objętych pomocą gminnych ośrodków pomocy społecznej z podziałem na przyczyny

Powody przyznania pomocy	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
ubóstwo	1890	1748	1803	6932	6283	6416
bezrobocie	1267	1251	1294	4615	4428	4535
niepełnosprawność	1078	1075	1122	3369	3355	3415
długotrwała lub ciężka choroba	1216	1202	1268	3713	3599	3761
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	688	644	624	3314	2973	2794
alkoholizm	262	299	355	804	893	1004
potrzeba ochrony macierzyństwa	419	453	1362	0	0	0
przemoc w rodzinie	24	15	32	74	51	120

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej

Najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy społecznej w gminach Powiatu Biłgorajskiego było ubóstwo. Rodziny korzystające ze wsparcia z powodu ubóstwa stanowiły ok. 13% ogółu przyznanych świadczeń w gminnych ośrodkach pomocy społecznej.

Powody przyznania pomocy społecznej w gminach przez OPS wpływały na formę udzielonego wsparcia. Najczęściej były nią: zasiłki okresowe, zasiłki stałe, zasiłki celowe i w naturze, zapewnienie posiłku, którym objęto głównie dzieci oraz usługi opiekuńcze.

Tabela 10. Formy udzielonego wsparcia przez gminne ośrodki pomocy społecznej

Formy udzielonego wsparcia	Liczba świadczeń			Liczba osób		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Zasiłek stały	2748	2864	2959	286	292	301
Zasiłek okresowy z tyt. bezrobocia	2852	2863	2924	567	565	620
Zasiłek okresowy z tyt. długotrwałej choroby	531	549	386	127	110	90
Zasiłek okresowy z tyt. niepełnosprawności	303	347	269	65	73	62
Zasiłek celowy	2045	1921	2079	2045	1921	2079
Usługi opiekuńcze	92114	77603	72696	143	134	120

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej

2.4.7. Domy Pomocy Społecznej

Domy Pomocy społecznej stanowią formę pomocy instytucjonalnej. Są one przeznaczone dla osób, które nie mogą otrzymać niezbędnej opieki i wsparcia w ich miejscu zamieszkania, nie kwalifikują się do leczenia szpitalnego, lecz z uwagi na podeszły wiek, schorzenia, warunki rodzinne, mieszkaniowe i materialne oraz sytuację życiową wymagają stałej opieki. Na terenie Powiatu Biłgorajskiego funkcjonują 2 Domy Pomocy Społecznej: Dom Pomocy Społecznej dla Kombatantów w Biłgoraju, Dom Pomocy Społecznej dla osób dorosłych, dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie oraz dla osób przewlekle psychicznie chorych w Teodorówce – z 2 filiami (Biłgoraj, Długi Kąt).

Tabela 11. Liczba mieszkańców Domów Pomocy Społecznej w Powiecie Biłgorajskim

Wyszczególnienie	Liczba miejsc statutowych	2011		2012		2013	
		Liczba mieszkańców	Koszt utrzymania	Liczba mieszkańców	Koszt utrzymania	Liczba mieszkańców	Koszt utrzymania
Dom Pomocy Społecznej dla Kombatantów w Biłgoraju	80	82	2.383,79	86	2.489,48	78	2.550,64
Dom Pomocy Społecznej w Teodorówce	195	188	2.289,00	194	2.391,00	193	2.487,00

Źródło: PCRP w Biłgoraju

Przedmiotem działania domów pomocy społecznej jest zabezpieczenie mieszkańcom usług w zakresie potrzeb bytowych (zamieszkania, wyżywienia, odzieży) opiekuńczych (pielęgnacji, pomocy w podstawowych czynnościach życiowych oraz załatwianiu spraw osobistych) oraz wspomagających (udział w terapii zajęciowej, podnoszenie sprawności, aktywizowanie mieszkańców, umożliwienie zaspakajania potrzeb religijnych i kulturalnych)

Infrastruktura w tym zakresie stanowi wystarczające zabezpieczenie potrzeb społecznych.

III. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE BIŁGORAJSKIM

Do najdotkliwszych problemów społecznych należy ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba oraz ochrona macierzyństwa, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz przemoc w rodzinie. Najczęściej w rodzinach występuje więcej niż jedna trudna sytuacja życiowa.

Działania pomocy społecznej to udzielanie wsparcia osobom i rodzinom w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych oraz działania profilaktyczne, mające na celu zapobieganie konieczności udzielania pomocy społecznej poprzez eliminację przyczyn.

Zaspokajanie potrzeb społecznych możliwe jest przy ścisłym współdziałaniu instytucji pomocy społecznej oraz społeczności lokalnej, w tym organizacji pozarządowych, które uzupełniają działania samorządów w realizacji zadań pomocy społecznej.

Beneficjentami rezultatów będą rodziny i osoby znajdujące się w trudnych sytuacjach życiowych.

Tabela 12. Liczba rodzin korzystających z pomocy gminnych ośrodków pomocy społecznej z podziałem na gminy

Lp.	Nazwa jednostki	2010			2011			2012		
		Liczba mieszkańców (GUS stan na 31.12.2010)	Liczba rodzin którym udzielono pomocy i wsparcia	Udział (%)	Liczba mieszkańców (GUS stan na 31.12.2011)	Liczba rodzin którym udzielono pomocy i wsparcia	Udział (%)	Liczba mieszkańców (GUS stan na 31.12.2012)	Liczba rodzin którym udzielono pomocy i wsparcia	Udział (%)
1	GOPS Aleksandrów	3260	461	14,14	3268	472	14,43	3259	377	11,57
2	MOPS Biłgoraj	27292	856	3,13	27285	880	3,22	27252	918	3,37
3	GOPS Biłgoraj	12904	631	4,89	12971	650	5,01	12972	602	4,64
4	GOPS Biszczka	3882	396	10,20	3853	335	8,67	3866	379	9,80
5	MGOPS Frampol	6420	446	6,94	6396	400	6,25	6371	449	7,05
6	GOPS Goraj	4355	416	9,55	4323	399	9,23	4301	399	9,28
7	MOPS Józefów	7123	657	9,22	7071	635	8,98	7049	598	8,48
8	GOPS Księżpol	6872	376	5,48	6851	411	5,96	6886	419	6,08
9	GOPS Łukowa	4368	144	3,29	4315	178	4,12	4324	161	3,72
10	GOPS Obsza	4381	334	7,62	4346	319	7,34	4334	318	7,33
11	GOPS Potok Górny	5596	215	3,84	5557	222	3,99	5523	176	3,19
12	MOPS Tarnogród	6942	287	4,13	6895	269	3,90	6883	284	4,13
13	GOPS Terespol	4006	485	12,10	3985	489	12,27	3991	453	11,35
14	GOPS Turobin	6701	333	4,97	6611	301	4,55	6558	287	4,38
	Razem	104.102	6037	6,65	103.727	5960	6,05	103.569	5820	5,62

3.1. Ubóstwo

Ubóstwo określa się jako stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, a dokładnie oznacza sytuację, kiedy człowiek nie jest w stanie spełnić swoich podstawowych potrzeb życiowych żyje poniżej przyjętego poziomu w danym społeczeństwie, brak mu wystarczających środków finansowych do życia. Ubóstwo jest jednym z głównych powodów przyznawania pomocy przez ośrodki pomocy społecznej na terenie Powiatu Biłgorajskiego.

Według zebranych danych dotyczących udzielonej pomocy przez gminne ośrodki pomocy społecznej wynika, że w większości gmin Powiatu Biłgorajskiego ubóstwo było zasadniczym powodem ubiegania się o szeroko rozumianą pomoc. Często problem ubóstwa występuje z innymi problemami tj. niepełnosprawnością, długotrwałą chorobą, alkoholizmem, bezradnością w sprawach opiekuńczo - wychowawczych.

Problem zagrożenia ubóstwem postrzegany jest jako jeden z najpoważniejszych problemów polityki społecznej w Województwie Lubelskim. W 2010 roku wartość wskaźnika zagrożenia ubóstwem wyniósł w woj. lubelskim 30,7% i był najwyższy w kraju. To właśnie z powodu ubóstwa najwięcej rodzin w województwie lubelskim korzysta z pomocy społecznej – 58,13 % (w kraju 55,11 %), w powiecie biłgorajskim – 31, 32% (2010), a w latach 2011 i 2012 odpowiednio: 29,32 % i 30,97 %.

Jedną z przyczyn ubóstwa na naszym terenie są niskie zarobki mieszkańców, które pozostają w niekorzystnej relacji do wynagrodzeń w innych regionach kraju.

Tabela 13. Analiza poziomu ubóstwa w gminach Powiatu Biłgorajskiego wśród osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2010-2012

Lp.	Nazwa jednostki	2010				2011				2012			
		Liczba mieszkańców (GUS stan na 31.12.2010)	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej ogółem		Liczba mieszkańców (GUS stan na 31.12.2011)	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej ogółem		Liczba mieszkańców (GUS stan na 31.12.2012)	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej ogółem	
				Liczba osób w rodzinach	Udział (%)			Liczba osób w rodzinach	Udział (%)			Liczba osób w rodzinach	Udział (%)
1	GOPS Aleksandrów	3260	36	173	5,31	3268	30	126	3,85	3259	30	138	4,23
2	MOPS Biłgoraj	27292	303	769	2,81	27285	278	699	2,56	27252	288	710	2,60
3	GOPS Biłgoraj	12904	216	909	7,04	12971	214	858	6,61	12972	216	838	6,46
4	GOPS Biszcza	3882	85	296	7,62	3853	85	290	7,53	3866	93	336	8,69
5	MGOPS Frampol	6420	152	652	10,15	6396	133	565	8,83	6371	162	648	10,17
6	GOPS Goraj	4355	136	580	13,32	4323	136	550	12,72	4301	132	512	11,90
7	MOPS Józefów	7123	347	1206	16,93	7071	320	1135	16,05	7049	301	1048	14,87
8	GOPS Księżpol	6872	42	172	2,46	6851	42	192	2,80	6996	41	140	2,03
9	GOPS Łukowa	4368	15	79	1,80	4315	22	91	2,11	4324	19	102	2,36
10	GOPS Obsza	4381	123	523	11,94	4346	114	476	10,95	4334	107	423	9,76
11	GOPS Potok Górny	5596	51	218	3,89	5557	72	287	5,16	5523	52	182	3,29
12	MOPS Tarnogród	6942	86	360	5,18	6895	100	418	6,06	6883	110	453	36,58
13	GOPS Tereszpol	4006	67	232	5,79	3985	76	242	6,07	3991	78	244	6,11
14	GOPS Turobin	6701	231	763	11,39	6611	126	354	5,35	6558	174	642	9,79
	Razem	104.102	1890	6932	6,66	103.727	1748	6283	6,06	103.569	1803	6416	6,19

Większość osób trafiających do ośrodków pomocy społecznej kwalifikowała się do udzielenia pomocy finansowej, z powodu niskiego dochodu, który nie przekraczał kryterium. Za kryterium ubóstwa uznawane jest kryterium dochodowe określone w art. 8 ustawy o pomocy społecznej, które podlega waloryzacji i do października 2012 r. wynosiło na osobę samotnie gospodarującą – 477 zł, na osobę w rodzinie – 350 zł., obecnie: na osobę samotnie gospodarującą – 542 zł, na osobę w rodzinie - 456 zł.

Analizując dane z tabeli stwierdzić należy, iż liczba rodzin korzystających w poszczególnych gminach powiatu ze świadczeń pomocy społecznej z powodu ubóstwa na przestrzeni trzech lat kształtuje się na stałym poziomie. Jednak biorąc pod uwagę analizę poszczególnych gmin powiatu można zaobserwować, że istnieje duże zróżnicowanie w poziomie wsparcia udzielanego przez gminy osobom uznanym na podstawie wskaźnika dochodowego za ubogie. Najwyższy wskaźnik wsparcia występuje w gminie Józefów (średnio w 3 ostatnich latach 17,26%), najniższy w gminie Aleksandrów (odpowiednio – 2,22%).

3.2. Bezrobocie

Bezrobocie jest jednym z najpoważniejszych problemów społecznych w Powiecie Biłgorajskim. Jest ono zjawiskiem wywołującym szereg innych negatywnych skutków w płaszczyźnie ekonomicznej, społecznej, a także psychologicznej. Problem bezrobocia występuje w wielu formach, zwłaszcza wywołuje niepożądane zjawiska, zarówno dla gospodarki jak i społeczeństwa w postaci poszerzania się biedy i rosnącego ubóstwa wśród mieszkańców.

Tabela 14. Stopa bezrobocia w Powiecie Biłgorajskim

	2011	2012	2013
Stopa bezrobocia	8,2 %	8,7 %	9,4 %

Źródło: PUP Biłgoraj

Tabela 15. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Bilgoraju w latach 2011-2013

Stan na dzień	31.12.2011		31.12.2012		31.12.2013	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
Liczba osób	3975	1945	4212	2071	4489	2126
Liczba osób bezrobotnych zamieszkałych na wsi	2536	1233	2681	1313	2902	1384

Źródło: PUP Bilgoraj

Problem bezrobocia dotyka w porównywalnym stopniu kobiety i mężczyzn. Mężczyźni mają korzystniejszą sytuację na rynku pracy, mimo iż w większości przypadków mają niższe wykształcenie i mniejsze kwalifikacje. Do rozwoju gospodarczego powiatu przyczyniają się głównie małe i średnie firmy działające w branżach: stolarskiej, transportowej, tartaczniczej i budowlanej. Pracodawcy w ramach ofert pracy zgłaszanych do Powiatowego Urzędu Pracy chętniej zatrudniają mężczyzn niż kobiety. Pomimo zachodzących zmian w kontekście równouprawnienia, kobiety jako potencjalne kandydatki na zgłaszane oferty pracy, niejednokrotnie posiadając odpowiednie wykształcenie i kwalifikacje, postrzegane są przez pracodawców jako osoby mniej dyspozycyjne, między innymi z uwagi na fakt wychowywania dzieci.

Tabela 16. Liczba osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bilgoraju będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2011-2013

	2011	2012	2013
Osoby do 25 roku życia	1112	1025	1124
Osoby długotrwale bezrobotne	1274	1587	1860
Osoby powyżej 50 roku życia	649	717	763
Osoby bez kwalifikacji zawodowych	634	601	1089
Osoby bez doświadczenia zawodowego	1518	1695	1767
Osoby bez wykształcenia średniego	1640	1695	1890
Osoby samotnie wychowujące co najmniej 1 dziecko do 18 r. życia	209	226	253
Osoby niepełnosprawne	187	204	195

Źródło: PUP Bilgoraj

Analiza danych statystycznych wskazuje, że bezrobocie dotyka głównie ludzi młodych, z małym doświadczeniem zawodowym i o niskich kwalifikacjach. Duży wskaźnik ludzi młodych w strukturze bezrobotnych utrzymuje się od kilku lat na zbliżonym poziomie, dlatego jest to zjawisko bardzo niepokojące. Brak ofert pracy dla ludzi młodych skutkuje obniżeniem aktywności zawodowej tych osób, ich motywacji i samooceny a w efekcie końcowym prowadzi do bierności w podejmowaniu jakichkolwiek działań związanych z kształtowaniem kariery zawodowej i poprawą sytuacji życiowej.

Wśród osób bezrobotnych nadal utrzymuje się wysoki odsetek osób nie posiadających żadnego doświadczenia zawodowego (39% ogółu bezrobotnych) oraz osób o najniższym poziomie wykształcenia (41,5% ogółu bezrobotnych), a niemal co czwarta osoba nie posiada kwalifikacji do wykonywania jakiegokolwiek zawodu. Poziom wykształcenia i doświadczenia zawodowego bezrobotnych ma ściśle powiązanie z długotrwałym bezrobociem. Na koniec 2013r. osoby długotrwale bezrobotne stanowiły 41 % ogółu bezrobotnych. Poważny problem stanowi też wysoki poziom bezrobocia na terenach wiejskich. Wskaźnik bezrobocia na terenach wiejskich od kilku lat utrzymuje się na zbliżonym poziomie, na koniec 2013r wynosił 64%. Poważny problem stanowi także tzw. „bezrobocie ukryte” – nierejestrowane stanowiące ogromną nadwyżkę siły roboczej na wsi.

Bezrobocie jest również jedną z głównych przyczyn udzielania świadczeń pomocy społecznej.

Tabela 17. Liczba rodzin, którym zostały przyznane świadczenia z powodu bezrobocia w poszczególnych gminach

Lp.	Nazwa jednostki	2010				2011				2012			
		Liczba mieszkańców (GUS stan na 31.12.2010)	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia		Liczba mieszkańców (GUS stan na 31.12.2011)	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia		Liczba mieszkańców (GUS stan na 31.12.2012)	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia	
				Liczba osób w rodzinach	Udział (%)			Liczba osób w rodzinach	Udział (%)			Liczba osób w rodzinach	Udział (%)
1	GOPS Aleksandrów	3260	57	246	7,55	3268	56	243	7,43	3259	47	198	6,07
2	MOPS Biłgoraj	27292	247	811	2,97	27285	271	789	2,89	27252	301	851	3,12
3	GOPS Biłgoraj	12904	182	812	6,29	12971	187	794	6,12	12972	183	746	5,75
4	GOPS Biszczka	3882	69	248	6,39	3853	67	234	6,07	3866	71	253	6,54
5	MGOPS Frampol	6420	95	358	5,58	6396	85	314	4,91	6371	95	344	5,40
6	GOPS Goraj	4355	80	314	7,21	4323	75	298	6,89	4301	65	252	5,86
7	MOPS Józefów	7123	153	549	7,71	7071	142	516	7,29	7049	142	501	7,11
8	GOPS Księżpol	6872	25	112	1,63	6851	28	97	1,42	6886	20	69	1,00
9	GOPS Łukowa	4368	15	78	1,78	4315	24	110	2,55	4324	21	114	2,64
10	GOPS Obsza	4381	48	181	4,13	4346	48	177	4,07	4334	48	189	4,36
11	GOPS Potok Górny	5596	14	62	1,11	5557	21	76	1,37	5523	29	115	2,08
12	MOPS Tarnogród	6942	58	228	3,28	6895	55	217	3,15	6883	63	248	3,60
13	GOPS Tereszpol	4006	95	363	9,06	3985	99	334	8,38	3991	102	356	8,92
14	GOPS Turobin	6701	102	253	3,77	6611	93	229	3,46	6558	107	299	4,56
	Razem	104.102	1240	4615	4,43	103.727	1251	4428	4,27	103.569	1294	4535	4,38

3.3. Niepełnosprawność

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych, czyli czynnego udziału w życiu społecznym, z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu danej osoby, powodującej przede wszystkim niezdolność do pracy.

Sytuację społeczno - ekonomiczną środowiska osób niepełnosprawnych należy rozpatrywać w szerszym kontekście: począwszy od procesu starzenia się społeczeństwa, migracji zarobkowych powodujące odpływ osób młodych i zdrowych, poprzez wysoką stopę bezrobocia, zwłaszcza długookresowego i dotyczącego ludzi młodych oraz związane z nim konsekwencje w sytuacji finansowej i rodzinnej, aż do niskiego poziomu wykształcenia i trudności w odnalezieniu się na rynku pracy. Negatywne zjawiska społeczne szczególnie intensywnie dotyczą ludzi niepełnosprawnych, zwłaszcza w sytuacji, kiedy na kłopoty zdrowotne, trudności w uzyskaniu zatrudnienia i podnoszeniu kwalifikacji, nakładają się problemy w dostępie do obiektów użyteczności publicznej, powszechnie cenionych dóbr i usług oraz brak zrozumienia dla szczególnych potrzeb osób niepełnosprawnych. Brak jest jednoznacznych danych dotyczących liczby osób niepełnosprawnych w kolejnych latach. Ustalenie tej liczby jest praktycznie niemożliwe ze względu na istniejące równocześnie systemy orzekania o niepełnosprawności, w ramach których przyznawane są i cofane orzeczenia o niepełnosprawności oraz zgony osób niepełnosprawnych.

Osoby niepełnosprawne stanowią w Polsce bardzo liczną społeczność. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego uzyskanymi dzięki Narodowemu Spisowi Powszechnemu w 2002 roku liczba osób niepełnosprawnych w Polsce wynosiła 5.456.700, co stanowiło 14,3 % ogółu ludności kraju. Oznacza to, że co 7 mieszkańców Polski był osobą niepełnosprawną. Województwo Lubelskie wyróżnia się w kraju najwyższą populacją osób niepełnosprawnych. Częstość występowania niepełnosprawności wynosi tu 16,3%, przy średniej krajowej 13,9%. Liczbę osób niepełnosprawnych w Powiecie Biłgorajskim szacuje się na ok. 19.000, co stanowi ok. 18% społeczeństwa powiatu.

Zadania w zakresie orzekania o niepełnosprawności dla mieszkańców Powiatu Biłgorajskiego realizuje Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Biłgoraju.

Tabela 18. Liczba wydanych orzeczeń dla osób po 16 roku życia z podziałem na przyczyny niepełnosprawności

Przyczyna niepełnosprawności	2011			2012			2013		
	znaczny	umiarkowany	lekki	znaczny	umiarkowany	lekki	znaczny	umiarkowany	lekki
Upośledzenie umysłowe	4	22	7	14	20	2	21	22	0
Choroba psychiczna	22	58	28	29	92	37	39	79	33
Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	13	51	31	14	46	25	9	25	53
Choroby narządu wzroku	16	37	23	21	43	26	25	60	37
Upośledzenie narządu ruchu	103	159	167	108	149	170	42	126	104
Epilepsja	0	13	5	1	21	2	3	32	6
Choroby układów oddechowego i krążenia	157	107	73	176	155	78	53	87	64
Choroby układu pokarmowego	16	13	7	12	17	9	15	17	4
Choroby układu moczowo-płciowego	28	14	7	35	15	10	33	22	2
Choroby neurologiczne	196	136	116	193	168	130	125	226	140
Inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne	42	52	20	32	37	40	19	36	27
Całościowe zaburzenia rozwojowe	0	0	0	2	0	0	2	0	0
Razem	597	662	484	637	763	529	386	732	470

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Biłgoraju

Najliczniejszą grupę wśród niepełnosprawnych tworzyły osoby z upośledzeniem narządu ruchu, schorzeniami neurologicznymi, schorzeniami układów oddechowego i krążenia.

Tabela 19. Struktura osób niepełnosprawnych w Powiecie Biłgorajskim z podziałem na stopnie niepełnosprawności

Stopień niepełnosprawności	2011	2012	2013
Znaczny	597	637	386
Umiarkowany	662	763	732
lekki	484	529	470

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Biłgoraju

Dokonując analizy w/w danych można zaobserwować, iż w Powiecie Biłgorajskim wśród osób niepełnosprawnych najliczniejszą grupę stanowią osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Tabela 20. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności dotyczących osób przed 16-tym rokiem życia

Przyczyna niepełnosprawności	2011	2012	2013
Upośledzenie umysłowe	6	14	10
Choroba psychiczna	6	6	11
Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	41	26	35
Choroby narządu wzroku	40	45	59
Upośledzenie narządu ruchu	46	28	38
Epilepsja	23	16	18
Choroby układów oddechowego i krążenia	326	342	393
Choroby układu pokarmowego	6	2	8
Choroby układu moczowo-płciowego	19	26	15
Choroby neurologiczne	40	34	43
Inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne	33	31	42
Całościowe zaburzenia rozwojowe	11	19	15
razem	597	589	687

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Biłgoraju

Wśród osób orzekanych do 16 roku życia najczęstsze przypadki to schorzenia układu oddechowego i krążenia, narządu wzroku, narządu ruchu oraz schorzenia neurologiczne.

Choroba i niepełnosprawność to czynniki, które prowadzą do pogorszenia kondycji finansowej każdej rodziny bez względu na jej przynależność społeczno – zawodową i miejsce zamieszkania. Sytuacja taka, jest efektem wydatków na leczenie, rehabilitację i specyficznych potrzeb rodzin, w których żyją osoby z ograniczoną przez chorobę sprawnością. Dlatego niepełnosprawność jest również jedną z przyczyn przyznawania pomocy przez ośrodki pomocy społecznej.

Tabela 21. Liczba osób i rodzin objętych pomocą z powodu niepełnosprawności

Lp.	Nazwa jednostki	2010				2011				2012			
		Liczba mieszkańców (GUS stan na 31.12.2010)	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności		Liczba mieszkańców (GUS stan na 31.12.2011)	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności		Liczba mieszkańców (GUS stan na 31.12.2012)	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	
				Liczba osób w rodzinach	Udział (%)			Liczba osób w rodzinach	Udział (%)			Liczba osób w rodzinach	Udział (%)
1	GOPS Aleksandrów	3260	59	236	7,24	3268	67	266	8,14	3259	63	267	8,19
2	MOPS Biłgoraj	27292	349	807	2,96	27285	333	730	2,67	27252	371	829	3,04
3	GOPS Biłgoraj	12904	105	385	2,98	12971	104	381	2,94	12972	93	316	2,44
4	GOPS Biszcza	3882	50	150	3,86	3853	49	162	4,20	3866	57	195	5,04
5	MGOPS Frampol	6420	69	262	4,08	6396	68	255	3,99	6371	82	268	4,21
6	GOPS Goraj	4355	37	163	3,74	4323	44	172	3,98	4301	52	191	4,44
7	MOPS Józefów	7123	125	362	5,08	7071	124	369	5,22	7049	117	362	5,14
8	GOPS Księżpol	6872	23	68	0,99	6851	17	70	1,02	6886	15	63	0,91
9	GOPS Łukowa	4368	23	105	2,40	4315	27	105	2,43	4324	26	105	2,43
10	GOPS Obsza	4381	61	241	5,50	4346	61	250	5,75	4334	54	201	4,64
11	GOPS Potok Górny	5596	44	176	3,14	5557	47	167	3,00	5523	39	134	2,43
12	MOPS Tarnogród	6942	55	199	2,87	6895	56	209	3,03	6883	50	184	2,67
13	GOPS Tereszpol	4006	35	125	3,12	3985	40	143	3,59	3991	39	140	3,51
14	GOPS Turobin	6701	43	90	1,34	6611	38	76	1,15	6558	64	160	2,44
	Razem	104.102	1078	3369	3,24	103.727	1075	3355	3,23	103.569	1122	3415	3,30

Wszystkie osoby niepełnosprawne bez względu na rodzaj i przyczynę niepełnosprawności mają prawo i powinny korzystać z pomocy w zakresie zatrudnienia i możliwości dostępu do rynku pracy na równi z osobami w pełni sprawnymi, zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami i możliwościami. Praca - a co za tym idzie - integracja zawodowa jest jednym z najistotniejszych aspektów uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, albowiem daje ona możliwość samodzielności materialnej, poczucia własnej wartości, kontaktu z innymi ludźmi.

Tabela 22. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Biłgoraju

Wyszczególnienie	Stan na dzień 31.12.2011r.		Stan na dzień 31.12.2012r.		Stan na dzień 31.12.2013r.	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
Bezrobotni niepełnosprawni	187	83	204	91	195	85
Wg wieku (w latach)						
18-24	17	7	10	7	15	7
25-34	27	15	32	16	32	17
35-44	34	17	29	17	33	11
45-54	62	33	69	35	53	29
55-59	37	11	50	16	44	21
60-64	10	0	14	0	18	0
Wg wykształcenia:	Ogółem		Ogółem		Ogółem	
wyższe	17		23		13	
Policealne i średnie zawodowe	39		41		42	
Średnie ogólnokształcące	12		17		16	
Zasadnicze zawodowe	65		59		66	
Gimnazjalne i poniżej	54		64		58	
Wg stopnia niepełnosprawności:	Ogółem		Ogółem		Ogółem	
Znaczny	2		2		0	
Umiarkowany	46		58		67	
Lekki	139		144		128	

Źródło: PUP w Biłgoraju

Tabela 23. Liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy

Wyszczególnienie	Stan na dzień 31.12.2011r.		Stan na dzień 31.12.2012r.		Stan na dzień 31.12.2013r.	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
Poszukujący pracy niepełnosprawni	26	15	43	19	52	19
Wg wieku (w latach)						
18-24	2	2	3	2	5	2
25-34	8	6	10	6	14	5
35-44	9	3	5	1	11	3
45-54	5	4	14	8	12	6
55-59	1	0	6	2	6	3
60-64	1	0	5	0	4	0
Wg wykształcenia:	Ogółem		Ogółem		Ogółem	
wyższe	3		0		3	
Policealne i średnie zawodowe	5		9		14	
Średnie ogólnokształcące	6		6		5	
Zasadnicze zawodowe	5		18		19	
Gimnazjalne i poniżej	7		10		11	
Wg stopnia niepełnosprawności:	Ogółem		Ogółem		Ogółem	
Znaczny	5		5		9	
Umiarkowany	19		33		35	
Lekki	2		5		8	

Źródło: PUP w Biłgoraju

Badając sytuację osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Biłgoraju pod względem poziomu wykształcenia można stwierdzić, że najwięcej jest osób niepełnosprawnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym. Należy podkreślić, iż niski poziom kwalifikacji wśród nich przekłada się na wysokie bezrobocie. Wśród osób niepełnosprawnych bezrobotnych najliczniejszą grupę stanowią osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności, natomiast w grupie osób poszukujących pracy najwięcej jest osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

3.4. Długotrwała choroba

Jednym z dominujących problemów społecznych jest występowanie długotrwałej choroby. Choroba prowadzi do pogorszenia kondycji finansowej każdej rodziny. Sytuacja taka to efekt wydatków na leczenie - dojazdy do specjalistów, zakup lekarstw, rehabilitacja i różnego typu świadczenia - będących udziałem rodzin, w których żyją osoby z ograniczoną przez chorobę sprawnością, jak też ograniczenie dochodów - utrata pracy i w końcowym etapie uzyskanie renty inwalidzkiej oraz ograniczenie aktywności zawodowej i możliwości zarobkowania. Osoby dotknięte długotrwałą chorobą również korzystają ze świadczeń przyznawanych przez ośrodki pomocy społecznej.

Tabela 24. Liczba rodzi i osób korzystających ze świadczeń ops przyznanych z powodu długotrwałej choroby

Lp.	Nazwa jednostki	2010				2011				2012			
		Liczba mieszkańców (GUS stan na 31.12.2010)	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby		Liczba mieszkańców (GUS stan na 31.12.2011)	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby		Liczba mieszkańców (GUS stan na 31.12.2012)	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby	
				Liczba osób w rodzinach	Udział (%)			Liczba osób w rodzinach	Udział (%)			Liczba osób w rodzinach	Udział (%)
1	GOPS Aleksandrów	3260	70	284	8,71	3268	74	289	8,84	3259	58	228	7,00
2	MOPS Biłgoraj	27292	384	891	3,26	27285	386	874	3,20	27252	426	955	3,50
3	GOPS Biłgoraj	12904	88	296	2,29	12971	106	396	3,05	12972	95	342	2,64
4	GOPS Biszczka	3882	71	229	5,90	3853	73	244	6,33	3866	82	287	7,42
5	MGOPS Frampol	6420	66	186	2,90	6396	63	195	3,05	6371	76	247	3,88
6	GOPS Goraj	4355	85	297	6,82	4323	75	239	5,53	4301	83	231	5,37
7	MOPS Józefów	7123	133	394	5,53	7071	128	386	5,46	7049	119	373	5,29
8	GOPS Księżpol	6872	15	64	0,93	6851	14	58	0,85	6886	22	75	1,09
9	GOPS Łukowa	4368	15	51	1,17	4315	16	49	1,13	4324	9	20	0,46
10	GOPS Obsza	4381	38	134	3,06	4346	25	82	1,19	4334	29	101	2,33
11	GOPS Potok Górny	5596	39	157	2,80	5557	46	164	2,95	5523	36	138	2,50
12	MOPS Tarnogród	6942	36	145	2,09	6895	39	144	2,09	6883	44	170	2,47
13	GOPS Tereszpol	4006	81	258	6,44	3985	92	289	7,25	3991	93	304	7,62
14	GOPS Turobin	6701	95	327	4,88	6611	65	190	2,87	6558	96	290	4,42
	Razem	104.102	1216	3713	3,57	103.727	1202	3599	3,47	103.569	1268	3761	3,63

3.5. Potrzeba ochrony macierzyństwa

Rodzina jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem w jakim wzrasta człowiek i dotyczy to kształtowania charakteru, przekazywania wzorców zachowania oraz zaspokajania potrzeb emocjonalnych. Dzieciństwo jest okresem podstawowym dla każdej dalszej formy rozwoju i życia osoby ludzkiej.

J. Kowalska w swoim opracowaniu „Rodzina wielodzietna w procesie demograficzno – społecznych zmian modelu dzietności w okresie transformacji ekonomicznej” zwróciła uwagę, że od kilkunastu lat utrzymuje się w kraju depresja urodzeniowa – liczba urodzonych dzieci nie gwarantuje zastępowalności pokoleniowej. Spadkowi liczby rodzin towarzyszy 3-krotny spadek liczby rodzonych dzieci. Wśród przyczyn takiego stanu rzeczy wymienia się: spadek liczby zawieranych małżeństw, opóźnienia decyzji o zawarciu małżeństwa oraz urodzenia pierwszego dziecka, ograniczenie liczby rodzonych dzieci do 1 lub najwyżej 2, wydłużenie okresu edukacji, bezrobocie, trudności godzenia obowiązków rodzinnych i zawodowych.

Badania społeczne oraz doświadczenia potwierdzają, że powiększenie o trzecie i następne dziecko znacząco wpływa na obniżenie dochodów rodziny, natomiast nie wpływa negatywnie na proces socjalizacji – a wręcz przeciwnie – sprzyja kształtowaniu się u dzieci postawy altruistycznej, większej odpowiedzialności za siebie i innych, empatii oraz społecznego zaangażowania.

Każda forma działań pomocowych, usprawniających efektywność wychowania, edukacji i socjalizacji skierowanych do rodzin przyczynia się do zapewnienia im poczucia bezpieczeństwa i wsparcia.

Tabela 25. Liczba rodzin którym udzielono pomocy w powodu potrzeby ochrony macierzyństwa, w tym z powodu wielodzietności

Nazwa jednostki	Liczba rodzin którym udzielono pomocy					
	Lata			W tym z powodu wielodzietności		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
GOPS Aleksandrów	123	120	84	85	87	74
MOPS Biłgoraj	16	32	53	9	17	31
GOPS Biłgoraj	62	71	76	54	62	71
GOPS Biszczka	38	44	51	22	32	34
MGOPS Frampol	6	15	25	1	8	14
GOPS Goraj	23	38	36	23	38	36
MOPS Józefów	0	0	0	0	0	0
GOPS Księżpol	0	0	0	0	0	0
GOPS Łukowa	1	0	0	1	0	0
GOPS Obsza	30	26	26	28	24	23
GOPS Potok Górny	32	29	18	32	14	18
MOPS Tarnogród	27	12	26	26	11	26
GOPS Teresopol	58	59	56	15	13	9
GOPS Turobin	3	7	33	0	5	26
razem	419	453	484	296	311	362

Jak wynika z tabeli liczba rodzin, którym udzielono pomocy z powodu ochrony macierzyństwa i wielodzietności systematycznie wzrasta.

IV. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT

4.1. Pomoc społeczna

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • rozwinięta infrastruktura instytucji pomocy społecznej: PCPR, OPS-y, OIK. • Wykwalifikowana i doświadczona kadra pomocy społecznej oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie • funkcjonowanie placówek wsparcia instytucjonalnego: DPS, WTZ, ŚDS • funkcjonowanie systemu pieczy zastępczej (rodziny zastępcze, Wioska Dziecięca SOS w Biłgoraju), • funkcjonowanie organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej, • stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej, • współpraca między instytucjami zajmującymi się problemami społecznymi, 	<ul style="list-style-type: none"> • Dominacja pasywnych form pomocy o niskiej skuteczności i efektywności w zakresie działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej na rzecz włączenia społecznego, • Brak mieszkań chronionych, • Niedostateczne środki finansowe na funkcjonowanie pomocy społecznej, • Brak środków na zatrudnienie specjalistów z zakresu prawa, koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w celu rozwiązywania problemów klientów pomocy społecznej, • Brak rodzin zastępczych zawodowych, oraz pogotowia rodzinnego • Słabo rozwinięty wolontariat, • Występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny – ubóstwo, bezrobocie, uzależnienia, choroby, • Rozpad rodzin powodowany emigracją zarobkową, długotrwałym bezrobociem oraz patologiami, • Zjawisko starzejącego się społeczeństwa
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie skuteczności działań systemu pomocy społecznej poprzez rozwój poradnictwa specjalistycznego, realizację projektu systemowego, programu korekcyjno – edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie, • Wzrost znaczenia organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej, • Wzrost świadomości społecznej na temat występujących problemów, • Pozyskiwanie środków finansowych z różnych źródeł na realizację zadań, w tym z UE 	<ul style="list-style-type: none"> • Pauperyzacja społeczeństwa przyczyniająca się m.in. do wzrostu klientów pomocy społecznej, uzależnienie od pomocy społecznej, • Brak środków na zabezpieczenie niezbędnych potrzeb życiowych mieszkańców na poziomie proggu interwencji socjalnej, • Rozwój patologii społecznych • Rosnąca w społeczeństwie świadomość zagrożeń (w tym położenie geopolityczne)

4.2. Niepełnosprawność

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • funkcjonowanie placówek działających na rzecz niepełnosprawnych (WTZ, DPS, ŚDS) • Pozyskiwanie środków unijnych na rzecz osób niepełnosprawnych – projekt systemowy PCPR, • Dysponowanie środkami finansowymi PFRON, • Wdrażanie programów PFRON, • Dostęp do różnych form edukacji osób niepełnosprawnych, • Działalność organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczający poziom likwidacji barier w dostępie osób niepełnosprawnych do infrastruktury użyteczności publicznej, • ograniczona dostępność do opieki medycznej i rehabilitacji, • Ograniczone wsparcie instytucjonalne i społeczne świadczone osobom niepełnosprawnym, • Ograniczona ilość miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, • Niska aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych, • Duża liczba osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy społecznej, • Duża liczba osób niepełnosprawnych nie korzystających z żadnych form wsparcia, a jednocześnie biernych zawodowo, • Niewystarczająca ilość środków PFRON w stosunku do potrzeb osób niepełnosprawnych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Włączenie osób niepełnosprawnych w życie społeczności lokalnej, • Przystosowanie istniejącej infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych, • Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, • Edukacja społeczna w zakresie potrzeb osób niepełnosprawnych, • Polityka wspierania zatrudnienia osób niepełnosprawnych w oparciu o środki PFRON 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost liczby osób niepełnosprawnych w związku ze starzeniem się społeczeństwa, • Brak skuteczności działań zmierzających do włączenia osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe, • Zmniejszanie środków PFRON na rehabilitację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych

4.3. Rynek pracy

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • racjonalność działań podejmowanych przez PUP Biłgoraj i najniższa stopa bezrobocia w odniesieniu do innych powiatów, • wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości, • wykwalifikowana kadra PUP, • różnorodność form wsparcia osób bezrobotnych oferowana przez PUP, • rosnąca ilość miejsc pracy w sektorze prywatnym, • rozwój sektora usług - powstawanie mikroprzedsiębiorstw, • rozwój instytucji rynku pracy, • możliwość pozyskiwania dodatkowych środków na finansowanie działań na rzecz rynku pracy - w tym w ramach środków UE 	<ul style="list-style-type: none"> • niekorzystne aspekty struktury bezrobocia: <ul style="list-style-type: none"> - wysoki udział młodzieży, - długotrwałe bezrobocie, - duża ilość osób bez kwalifikacji zawodowych i bez doświadczenia zawodowego, - wysoki odsetek osób po 50 r. życia • trudna sytuacja osób niepełnosprawnych w zakresie aktywizacji zawodowej, • zbyt niska ilość ofert pracy w stosunku do potrzeb rynkowych, • występowanie zjawiska „dziedziczenia bezrobocia” • postawy osób bezrobotnych – bierność, brak motywacji, negatywne nastawienie do proponowanych form wsparcia, • brak możliwości szybkiego pozyskania środków finansowych celem reagowania na pojawiające się trudności na lokalnym rynku pracy, • duża ilość osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, • nieadekwatność posiadanego zawodu do aktualnych potrzeb rynkowych, • ograniczone możliwości aktywizacji zawodowej osób zamieszkujących tereny wiejskie w odległych gminach powiatu, • ukryte bezrobocie na wsi, • odpływ ludzi młodych i wykształconych z powiatu
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • współpraca partnerów rynku pracy w zakresie rozwiązywania problemów związanych z bezrobociem i realizacji programów z zakresu aktywizacji osób bezrobotnych i wspierania pracodawców, 	<ul style="list-style-type: none"> • zagrożenia demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa, • występowanie zjawiska nielegalnego zatrudnienia tzw. „szarej strefy” • ograniczone środki finansowe na

<ul style="list-style-type: none"> • różnorodność form wsparcia osób bezrobotnych oferowana przez PUP, • wzrost profesjonalizmu kadr PUP, • możliwość korzystania z funduszy europejskich 	<p>realizację działań z zakresu zadań ustawowych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wysoki poziom kosztów pracy utrudniający rozwój zatrudnienia w firmach, • ograniczenie środków finansowych na aktywizację rynku pracy, • brak możliwości zapewnienia ofert pracy dla osób wchodzących na rynek pracy, • niskie dochody z pracy, • wzrost bezrobocia wśród ludzi młodych i osób starszych
--	--

4.4. Ochrona zdrowia

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej zapewniające podstawową opiekę mieszkańcom powiatu, • dobrze wyposażony szpital Arion Szpitale Sp z o.o. • realizacja programów profilaktycznych, • działalność poradni specjalistycznych, • profilaktyka uzależnień, • wzrost liczby placówek pomocowych (wtz, śds., dps), a tym samym zwiększenie dostępności do usług wspierających osoby z zaburzeniami psychicznymi, • występowanie poradni zdrowia psychicznego oraz poradni do spraw leczenia alkoholizmu i uzależnień 	<ul style="list-style-type: none"> • utrudniony dostęp oraz długotrwałe oczekiwania na wizytę u lekarzy specjalistów, • brak oddziału szpitalnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, • niewystarczająca liczba placówek wsparcia dziennego dla dorosłych, dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi lub będących w stanie kryzysu psychicznego
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • polepszenie jakości wykonywanych świadczeń zdrowotnych przez placówki ochrony zdrowia, • zwiększenie dostępności do profilaktyki, • zwiększenie dostępu do poradni specjalistycznych, • wzrost świadomości społecznej dotyczącej możliwości leczenia, terapii i aktywizacji społeczno – zawodowej osób z 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost zachorowań na choroby cywilizacyjne, • wzrost kosztów specjalistycznego leczenia spowodowanego brakiem wczesnego wykrywania chorób, • negatywny wpływ przemian społeczno-gospodarczych na kondycję zdrowia psychicznego społeczeństwa, • niewystarczająca ilość środków

<p>zaburzeniami psychicznymi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • możliwość pozyskiwania pozabudżetowych środków finansowych przeznaczonych na aktywizację zawodową osób z zaburzeniami psychicznymi 	<p>finansowych w systemie ochrony zdrowia – mniejsza dostępność do świadczeń</p>
--	--

4.5. Rozwój społeczności lokalnej

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • wyłanianie się lokalnych liderów, • samoorganizacja i wzrost aktywności sektora organizacji pozarządowych, • trwałość tradycyjnych więzi społecznych na poziomie lokalnym 	<ul style="list-style-type: none"> • słaba współpraca międzysektorowa • uzależnienie organizacji pozarządowych od środków zewnętrznych i oparcie działalności na funduszach projektowych, nietrwałość funkcjonowania, brak stabilności finansowej
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • rola samorządów lokalnych w zakresie stosowania form aktywizacji społeczności lokalnych, • wspieranie rozwoju różnorodnych form samopomocy, • upowszechnianie i promocja wolontariatu, • rozwój współpracy i partnerstw lokalnych oraz zaangażowanie społeczności lokalnych w proces rozwoju organizacji. 	<ul style="list-style-type: none"> • zbyt mała liczba silnych i trwałych liderów lokalnych, • słaby rozwój gospodarczy i cywilizacyjny

5. Cele strategiczne

5.1. Cele w obszarze pomocy społecznej i rynku pracy

Cel główny: Stworzenie możliwości skutecznego rozwiązywania problemów społecznych	
Opis celu głównego	<p>Diagnoza sytuacji wskazuje, że jednym z najdotkliwszych problemów społecznych jest bezrobocie, niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, przemoc w rodzinie, starzejące się społeczeństwo. Często mamy do czynienia ze współwystępowaniem więcej niż jednej trudnej sytuacji życiowej.</p> <p>Dla osiągnięcia celu głównego należy prowadzić działania kompensacyjne polegające na udzielaniu wsparcia osobom i rodzinom w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych oraz działania profilaktyczne mające na celu nie dopuszczenie do stanu powodującego konieczność udzielania pomocy społecznej, poprzez eliminację przyczyn.</p> <p>Osiągnięcie celu głównego uwarunkowane jest również posiadaniem dobrze przygotowanej profesjonalnej kadry pomocy społecznej szybko i prawidłowo reagującej na niekorzystne zmiany w życiu społecznym.</p> <p>Efektywne działania w zakresie pomocy społecznej w znaczny sposób przyczynią się do stwarzania możliwości zaspokajania potrzeb wszystkich mieszkańców oraz skutecznego rozwiązywania problemów.</p> <p>Rezultatem osiągnięcia celu głównego będzie z jednej strony ograniczenie do minimum sytuacji, w których konieczne jest udzielanie pomocy społecznej a więc spadek liczby korzystających z pomocy społecznej, z drugiej zaś świadoma pomoc będzie odpowiadała potrzebom osób z niej korzystających. Realizacja powyższych celów uwarunkowana jest posiadaniem infrastruktury, kadry i środków finansowych.</p> <p>Beneficjentami rezultatów będą rodziny i osoby znajdujące się w trudnych sytuacjach życiowych, a w szczególności z powodu bezrobocia, niepełnosprawności, bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, przemocy w rodzinie.</p> <p>Dla osiągnięcia celu głównego zakłada się rozwój środowiskowych form wsparcia, rozwój poradnictwa, w szczególności specjalistycznego, placówek wielozakresowego wsparcia dla osób niepełnosprawnych, starszych, dziecka i rodziny oraz rozwój mieszkalnictwa chronionego.</p>

<p>Podmioty uczestniczące w realizacji celów</p>	<p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Biłgoraju Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Biłgoraju Powiatowy Urząd Pracy w Biłgoraju Dom Pomocy Społecznej dla Kombatantów w Biłgoraju Dom Pomocy Społecznej w Teodorówce Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Biłgoraju Zespół Szkolno – Rewalidacyjny w Biłgoraju Starostwo Powiatowe w Biłgoraju Arion Szpitale Sp. z o.o. Zespół Opieki Zdrowotnej w Biłgoraju Komenda Powiatowa Policji w Biłgoraju Placówki oświatowe i jednostki służby zdrowia Organizacje pozarządowe</p>
<p>Środki na realizację celów</p>	<p>Budżet powiatu Budżet jednostek organizacyjnych Budżet organizacji pozarządowych Środki pozyskane z zewnętrznych źródeł Środki pozyskane z Unii Europejskiej</p>
<p>Wskaźniki realizacji celu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba opracowanych programów na rzecz osób zagrożonych marginalizacją, - liczba przeprowadzonych działań na rzecz podniesienia samooceny i motywacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, - liczba ośrodków wsparcia, - liczba mieszkań chronionych, - liczba podmiotów ekonomii społecznej, - liczba zorganizowanych staży, praktyk, szkoleń, terapii, doradztwa dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, - liczba udzielonego poradnictwa, - liczba osób objętych aktywnymi formami wsparcia, - liczba rodzin zastępczych, - liczba szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze, - liczba szkoleń rodzin zastępczych, - liczba klientów pomocy społecznej dotkniętych bezrobociem, niepełnosprawnością, długotrwałą chorobą, - liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej, - liczba zawartych partnerstw międzysektorowych na rzecz integracji społecznej, - liczba akcji promujących wolontariat

Cel operacyjny 1. Zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem	
Kierunki działań	<ul style="list-style-type: none"> 1.1. opracowanie rozwiązań konkretnych problemów grup szczególnie zagrożonych problemem ubóstwa, 1.2. działania podnoszące poziom samooceny i motywacji zawodowej wśród osób żyjących poniżej granicy ubóstwa, 1.3. promocja podmiotów wsparcia zawodowego i opracowanie systemów informacyjnych skierowanych do osób nieaktywnych zawodowo.
Cel operacyjny 2. Zbudowanie skutecznego systemu wsparcia osób marginalizowanych	
Kierunki działań	<ul style="list-style-type: none"> 2.1. wypracowanie i wdrażanie innowacyjnych metod pracy z osobami marginalizowanymi, 2.2. tworzenie środowiskowych form wsparcia, w tym mieszkań chronionych na terenie powiatu, 2.3. rozwój poradnictwa specjalistycznego w zakresie motywacji do aktywizacji społeczno – zawodowej osób będących w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, 2.4. promocja wolontariatu na rzecz integracji osób marginalizowanych, 2.5. współpraca międzysektorowa i interdyscyplinarna oraz usprawnienie mechanizmów wymiany informacji, 2.6. zaangażowanie organizacji pozarządowych w działania na rzecz profilaktyki i integracji społecznej, 2.7. objęcie wsparciem rodzin, dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym, m.in. poprzez pomoc rzeczową, zajęcia socjoterapeutyczne, integracyjne i edukacyjne
Cel operacyjny 3. Efektywna aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy	
Kierunki działań	<ul style="list-style-type: none"> 3.1. wsparcie rozwoju różnorodnych form aktywizacji zawodowej oraz zdobywania doświadczenia zawodowego w celu pokonywania barier wejścia na rynek pracy 3.2. opracowanie i realizacja programów aktywizujących osoby bezrobotne, 3.3. rozwijanie specjalistycznego poradnictwa i doradztwa dla osób biernych na rynku pracy, 3.4. promocja i wspieranie podmiotów ekonomii społecznej jako alternatywnej formy zatrudnienia
Cel operacyjny 4. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji i pracy socjalnej wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	
Kierunki działań	<ul style="list-style-type: none"> 4.1. organizacja staży, praktyk, pracy dla osób pozostających bez

	<p>zatrudnienia,</p> <p>4.2. organizacja szkoleń, kursów, terapii, doradztwa w ramach instrumentów aktywnej integracji: społecznych, zawodowych, zdrowotnych i edukacyjnych,</p> <p>4.3. rozwój i upowszechnianie poradnictwa specjalistycznego (m.in. usługi doradztwa zawodowego, animatora, psychologa, itp.)</p>
<p>Cel 5. Wzrost potencjału instytucji publicznych oraz rozwijanie aktywności i współpracy instytucji publicznych i niepublicznych działających w obszarze pomocy społecznej i integracji społecznej.</p>	
Kierunki działań	<p>5.1. upowszechnianie i poprawa skuteczności metod współpracy publicznych służb zatrudnienia z instytucjami sektora pomocy społecznej,</p> <p>5.2. włączanie organizacji pozarządowych w realizację zadań z zakresu polityki społecznej,</p> <p>5.3. promowanie idei partnerstw międzysektorowych na rzecz integracji społecznej.</p>
<p>Cel 6. Zapewnienie kompleksowego i wysokiego poziomu usług skierowanych do osób starszych</p>	
Kierunki działań	<p>6.1. tworzenie i wspieranie instytucji zapewniających opiekę osobom starszym,</p> <p>6.2. opracowanie i realizacja programów profilaktycznych skierowanych do osób starszych,</p> <p>6.3. zwiększenie dostępu do usług opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej</p>
<p>Cel 7. Budowa systemu pomocy efektywnie wspierającego rodziny</p>	
Kierunki działań	<p>7.1. rozwój profesjonalnego i kompleksowego poradnictwa rodzinnego</p> <p>7.2. realizacja działań profilaktycznych zapobiegających dysfunkcjom rodzin,</p> <p>7.3. współpraca między instytucjami realizującymi ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,</p> <p>7.4. prowadzenie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze,</p> <p>7.5. wspieranie działań podnoszących kompetencje i umiejętności wychowawcze rodzin zastępczych,</p> <p>7.6. tworzenie systemu bezpieczeństwa socjalnego przez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój form pieczy zastępczej - środowiskowe formy wsparcia <p>7.6. opracowanie i realizacja Karty Dużej Rodziny</p>

5.2. Cele w obszarze wsparcie osób niepełnosprawnych

Cel główny: Włączenie osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe	
Opis celu głównego	<p>Włączenie osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe można osiągnąć wyłącznie poprzez stworzenie warunków, w których osoby te będą żyć w miarę swoich możliwości aktywnie i samodzielnie. Tworzenie warunków do jak najpełniejszego funkcjonowania osób niepełnosprawnych w życiu społecznym polega na takim działaniu instytucji i organizacji, które zmierzają do usamodzielnienia tych osób, a także wsparcia rodzin w sprawowaniu opieki nad niepełnosprawnymi członkami rodzin.</p> <p>Istotne jest stworzenie szerokiej i dostępnej sieci wsparcia środowiskowego i usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania oraz infrastruktury zapewniającej opiekę i rehabilitację.</p> <p>W odniesieniu do aktywności osób niepełnosprawnych należy podkreślić potrzebę wprowadzenia skutecznych rozwiązań zmierzających do usprawnienia edukacji oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych, którzy ze względów zdrowotnych mogą podjąć pracę i wyrażają taką wolę.</p> <p>Realizacja celu głównego jakim jest włączenie osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe da możliwość:</p> <ul style="list-style-type: none"> - skutecznego wsparcia tego środowiska poprzez odpowiednie rozwiązania legislacyjne – zaproponowane przez nich samych, uwzględniające ich różnorodne potrzeby, - przyczyni się też do udostępnienia niepełnosprawnym możliwości podnoszenia kwalifikacji i rozwoju zawodowego, a tym samym skutecznego zaktywizowania i usamodzielnienia, - wzrostu zaangażowania środowiska lokalnego i organizacji pozarządowych w efektywne lokalne i ponadlokalne działania na rzecz osób niepełnosprawnych, - upowszechnienia się zachowań i stylu życia sprzyjających ograniczeniu niepełnosprawności. <p>Prowadzenie działań skierowanych do osób niepełnosprawnych i ich rodzin jest niezbędnym warunkiem wspomagającym zwiększenie aktywności tej części społeczności powiatu. Wszelkie przedsięwzięcia służące rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz przestrzeganiu praw osób niepełnosprawnych są nieodzownym czynnikiem w poprawie warunków ich życia.</p>
Podmioty uczestniczące w realizacji celów	<p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Biłgoraju Powiatowy Urząd Pracy w Biłgoraju Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Biłgoraju Starostwo Powiatowe w Biłgoraju</p>

	Jednostki samorządu terytorialnego Arion Szpitale sp z o.o. Zespół Opieki Zdrowotnej w Biłgoraju Placówki oświatowe i jednostki służby zdrowia Organizacje pozarządowe
Środki na realizację celów	Budżet powiatu Budżet jednostek organizacyjnych Budżet jednostek samorządu terytorialnego Budżet organizacji pozarządowych Środki pozyskane z zewnętrznych źródeł Środki pozyskane z Unii Europejskiej
Wskaźniki realizacji celu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba akcji promocyjnych i edukacyjnych, - liczba obiektów z infrastruktury społecznej, edukacyjnej, zdrowotnej, sportowej, kulturalnej, które przystosowano do potrzeb osób niepełnosprawnych, - liczba obiektów, które zostały wyposażone w sprzęt rehabilitacyjny, - wielkość bazy rehabilitacyjnej, - liczba środowiskowych form wsparcia, - liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze wsparcia środowiskowego, - liczba osób niepełnosprawnych objętych formami aktywizacji społecznej i zawodowej, - liczba osób niepełnosprawnych, które podjęły pracę po zastosowaniu instrumentów aktywizacji zawodowej i społecznej, - liczba utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, - liczba organizacji pozarządowych zaangażowanych w działania na rzecz osób niepełnosprawnych, - liczba podjętych przedsięwzięć wspólnie z organizacjami pozarządowymi na rzecz osób niepełnosprawnych, - liczba konsultacji społecznych w obszarze działań na rzecz osób niepełnosprawnych
Cel 1. Ograniczanie i łagodzenie skutków niepełnosprawności	
Kierunki działań	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. promocja zdrowia i edukacja prozdrowotna 1.2. likwidacja barier architektonicznych, 1.3. poprawa stanu oraz liczby obiektów bazy rehabilitacyjnej, 1.4. poprawa wyposażenia w sprzęt rehabilitacyjny obiektów służących rehabilitacji, edukacji i innych, w tym prowadzonych przez organizacje pozarządowe, 1.5. polepszenie dostępności osób niepełnosprawnych do dóbr kultury, rozrywki, sportu.

Cel 2. Zapewnienie kompleksowego wsparcia dla osób niepełnosprawnych	
Kierunki działań	<ul style="list-style-type: none"> 2.1. pomoc w postaci usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych, 2.2. rozwój form wsparcia środowiskowego m.in. ds., wtz, 2.3. rozwój różnych form wsparcia rodzinnego, społecznego, psychologicznego, 2.4. rozwój infrastruktury zapewniającej opiekę i rehabilitację, 2.5. poprawa dostępności do usług rehabilitacyjnych i diagnostyki, 2.6. wdrażanie projektów zmierzających do zmniejszenia zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem społecznym, 2.7. wspieranie powstawania i rozwoju różnych form współpracy międzysektorowej na rzecz zatrudniania i aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.
Cel 3. Podniesienie poziomu aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych	
Kierunki działań	<ul style="list-style-type: none"> 3.1. działania na rzecz zwiększania poziomu wykształcenia, kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych, 3.2. rozwój i doskonalenie instrumentów promocji zatrudnienia osób niepełnosprawnych, 3.3. poprawa efektywności działań instytucjonalnych na rzecz podnoszenia poziomu zatrudnienia osób niepełnosprawnych, 3.4. działania na rzecz tworzenia zakładu aktywności zawodowej, przedsiębiorstw społecznych zatrudniających osoby niepełnosprawne, 3.5. działania na rzecz tworzenia miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.
Cel 4. Wspieranie organizacji pozarządowych w działaniach na rzecz osób niepełnosprawnych	
Kierunki działań	<ul style="list-style-type: none"> 4.1. wspieranie działań podejmowanych przez organizacje pozarządowe na rzecz osób niepełnosprawnych, 4.2. prowadzenie konsultacji społecznych dot. dokumentów, działań, itp. zaplanowanych do wdrażania w zakresie wspierania osób niepełnosprawnych 4.3. podejmowanie wspólnych inicjatyw instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych

5.3. Cele w obszarze ochrony zdrowia

Cel główny: Poprawa stanu zdrowia i zwiększenie dostępu do usług specjalistycznych	
Opis celu głównego	Realizacja działań przebiegać będzie w obszarze zabezpieczenia usług medycznych, upowszechniania wiedzy na temat zdrowia oraz kształtowania zachowań korzystnych dla zdrowia, z uwzględnieniem zdrowia psychicznego. Dzięki realizacji działań w obszarze ochrony zdrowia zwiększy się świadomość społeczeństwa w tym temacie.
Podmioty uczestniczące w realizacji celów	Starostwo Powiatowe w Biłgoraju Arion Szpitale sp z o.o. Zespół Opieki Zdrowotnej w Biłgoraju Placówki oświatowe i jednostki służby zdrowia Organizacje pozarządowe
Środki na realizację celów	Budżet powiatu Budżet jednostek organizacyjnych Budżet organizacji pozarządowych Środki pozyskane z zewnętrznych źródeł Środki pozyskane z Unii Europejskiej Środki Narodowego Funduszu Zdrowia
Wskaźniki realizacji celu	- liczba jednostek służby zdrowia wyposażonych w nowy sprzęt medyczny i rehabilitacyjny, - liczba lekarzy specjalistów, - liczba osób którym udzielono porad specjalistycznych, - liczba realizowanych programów profilaktycznych z zakresu zapobiegania chorobom, - liczba przeprowadzonych akcji edukacyjnych w zakresie zdrowia, w tym zdrowia psychicznego, - liczba placówek zdrowotnych świadczących usługi w zakresie zdrowia psychicznego, - liczby miejsc w zakładzie opiekuńczo – leczniczym
Cel 1. Zwiększenie dostępu do usług medycznych	
Kierunki działań	1.1. poprawa jakości usług świadczonych przez placówki medyczne, 1.2. doposażenie jednostek służby zdrowia w sprzęt medyczny i rehabilitacyjny, 1.3. poprawa dostępności do świadczonych usług medycznych,
Cel 2. Poprawa zdrowia mieszkańców Powiatu Biłgorajskiego	
Kierunki działań	2.1. propagowanie zdrowego stylu życia, 2.2. wspieranie działań profilaktycznych z zakresu zapobiegania chorobom cywilizacyjnym,

	<ul style="list-style-type: none">2.3. zwiększenie dostępności do lekarzy specjalistów,2.4. edukacja społeczeństwa w zakresie zdrowia, w tym zdrowia psychicznego i zaburzeń psychicznych,2.5. edukacja pracowników służby zdrowia, pomocy społecznej, administracji publicznej, placówek oświatowych oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych; w tym w zakresie zaburzeń zdrowia psychicznego,2.6. zwiększenie liczby placówek zdrowotnych świadczących usługi w zakresie zdrowia psychicznego,2.7. zwiększenie liczby miejsc w zakładzie opiekuńczo – leczniczym,2.8. rozwój współpracy systemu opieki zdrowotnej z systemem pomocy społecznej mającego na celu kompleksowe wsparcie świadczone osobom potrzebującym, w tym osobom starszym i osobom z zaburzeniami psychicznymi.
--	--

5.4. Cele w obszarze rozwój społeczności lokalnej

Cel główny: aktywne społeczności lokalne	
Opis celu głównego	<p>Z celu głównego wynika potrzeba zwiększenia poziomu partycypacji obywateli w podejmowaniu decyzji na poziomie lokalnym oraz wzmocnienie organizacji pozarządowych poprzez stworzenie korzystnych i stabilnych warunków funkcjonowania organizacji. Niezbędna jest poprawa współpracy jednostek samorządu terytorialnego z sektorem pozarządowym, aby w pełni wykorzystać potencjał środowisk lokalnych.</p> <p>Realizacja celu głównego przyczyni się do wzrostu poziomu zaangażowania obywateli oraz organizacji pozarządowych w życie społeczności lokalnej. Organizacje zwiększą również swoje możliwości i zdolności ubiegania się o środki zewnętrzne z różnych źródeł. Wpłyne to także pozytywnie na bardziej partnerskie relacje organizacji pozarządowych z samorządem lokalnym. Organizacje pozarządowe będą w większym stopniu uczestniczyły w realizacji zadań publicznych zleczanych przez samorządy, poprawi się poziom ich zaangażowania w kreowanie polityk publicznych na poziomie lokalnym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych, realizacje inicjatyw lokalnych. Dzięki wsparciu rozwoju lokalnych liderów oraz poprawie dostępu do informacji zwiększy się poziom zaangażowania obywateli w funkcjonowanie samorządu lokalnego poprzez udział w wyborach i referendach lokalnych, a także poprzez wyrażanie opinii w konsultacjach społecznych czy zaangażowaniu w przygotowanie i realizację inicjatyw lokalnych.</p>
Podmioty uczestniczące w realizacji celów	<p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Biłgoraju Starostwo Powiatowe w Biłgoraju Organizacje pozarządowe Podmioty ekonomiczne społecznej</p>
Środki na realizację celów	<p>Budżet powiatu Budżet jednostek organizacyjnych Budżet organizacji pozarządowych Środki pozyskane z zewnętrznych źródeł Środki pozyskane z Unii Europejskiej</p>
Wskaźniki realizacji celu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zadań z zakresu administracji publicznej zleczonych organizacjom pozarządowym, - liczba organizacji pozarządowych, którym udzielono wsparcia infrastrukturalnego, finansowego, kadrowego, itp. - liczba zawiązanych partnerstw lokalnych,

	<ul style="list-style-type: none"> - liczba przeprowadzonych konsultacji społecznych przez samorząd, - liczba działań edukacyjnych z zakresu działalności obywatelskiej,
Cel. 1. Rozwój współpracy administracji publicznej z sektorem pozarządowym	
Kierunki działań	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. zlecanie zadań administracji publicznej, 1.2. uchwalanie programów współpracy z organizacjami pozarządowymi, 1.3. wsparcie infrastrukturalne dla organizacji pozarządowych, 1.4. wspieranie procesu budowania partnerstw lokalnych opartych na współpracy międzysektorowej, 1.5. zwiększenie konsultacji społecznych prowadzonych przez samorząd, 1.6. wspieranie inicjatyw oddolnych, 1.7. podjęcie działań w kierunku upowszechniania i zwiększania dostępności do informacji publicznej, 1.8. wspieranie procesu wyłaniania i kształcenia lokalnych liderów społecznych, 1.9. edukacja skierowana do dzieci, młodzieży i dorosłych zwiększająca kompetencje w działalności społecznej i obywatelskiej.

6. ZARZĄDZANIE I MONITORING STRATEGII

Okresowa ocena Strategii dokonywana będzie raz na 3 lata na podstawie raportu ewaluacyjnego, który będzie zawierał rekomendacje do zmian. Zmiany będą zatwierdzane Uchwałą Rady Powiatu w Biłgoraju.

Spis tabel

Tabela 1. Liczba ludności w gminach Powiatu Biłgorajskiego	6
Tabela 2. Saldo migracji w powiecie w latach 2010– 2012	7
Tabela 3. Liczba wydanych orzeczeń i opinii przez PPP w Biłgoraju	10
Tabela 4. Stan pieczy zastępczej z terenu Powiatu Biłgorajskiego.	17
Tabela 5. Wydatki na pieczę zastępczą (w zł).	19
Tabela 6. Liczba dzieci umieszczonych w Wiosce Dziecięcej SOS w Biłgoraju	20
Tabela 7. Zadania realizowane przez PCPR finansowane ze środków PFRON w latach 2011 - 2013	21
Tabela 8. Rodzaj pomocy udzielonej przez OIK w Biłgoraju.	26
Tabela 9. Liczba rodzin objętych pomocą OPS z podziałem na przyczyny	29
Tabela 10. Formy udzielonego wsparcia przez gminne ośrodki pomocy społecznej.....	30
Tabela 11. Liczba mieszkańców Domów Pomocy Społecznej w Powiecie Biłgorajskim	31
Tabela 12. Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS roku z podziałem na gminy.....	33
Tabela 13. Analiza poziomu ubóstwa w gminach wśród osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2010-2012.	35
Tabela 14. Stopa bezrobocia w Powiecie Biłgorajskim.....	36
Tabela 15. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Biłgoraju w latach 2011 - 2013.	37
Tabela 16. Liczba osób zarejestrowanych w PUP w Biłgoraju będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2011-2013.	37
Tabela 17. Liczba rodzin, którym zostały przyznane świadczenia z powodu bezrobocia w poszczególnych gminach.	39
Tabela 18. Liczba wydanych orzeczeń dla osób po 16 roku życia z podziałem na przyczyny niepełnosprawności.....	41
Tabela 19. Struktura osób niepełnosprawnych w Powiecie Biłgorajskim z podziałem na stopnie niepełnosprawności.	42
Tabela 20. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności dotyczących osób przed 16-tym rokiem życia.	42
Tabela 21. Liczba osób i rodzin objętych pomocą z powodu niepełnosprawności.	44
Tabela 22. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Biłgoraju.....	45
Tabela 23. Liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy.	46
Tabela 24. Liczba rodzin i osób korzystających ze świadczeń OPS przyznanych z powodu długotrwałej choroby.	48
Tabela 25. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa, w tym z powodu wielodzietności.....	50